

Громадська організація «Асоціація спортивного права»
Видавничий дім «Гельветика»

LEX SPORTIVA

Випуск 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ:

Харитонов Є.О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»;

Ткалич М.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Толмачевська Ю.О., аспірантка кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія», заступник директора, ГО «Асоціація спортивного права».

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Апаров А.М., д.ю.н., професор, професор кафедри права та методики викладання правознавства, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; **Болокан І.В.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Бондар О.Г.**, д.ю.н., професор, перший проректор, Запорізький національний університет; **Галянтич М.К.**, д.ю.н., професор, в.о. завідувача відділу проблем приватного права, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака Національної академії правових наук України; **Давидова І.В.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Коломосць Т.О.**, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету, Запорізький національний університет; **Коструба А.В.**, д.ю.н., професор, професор Навчально-наукового юридичного інституту, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; **Майданик Р.А.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; **Самойленко Г.В.**, д.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Сафончик О.І.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Харитонova О.І.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Сліпченко С.О.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ; **Харитонova Т.Є.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Хуан Карлос Риофрiо Мартiнез-Виллалба**, д.ю.н., професор, декан факультету права, Universidad de Los Hemisferios, Еквадор; **Колодін Д.О.**, к.ю.н., доцент, декан факультету цивільної та господарської юстиції, доцент кафедри кримінального права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Омельчук О.С.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Шишка О.Р.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ.

Науковий журнал «Lex Sportiva» зареєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 25044-14984Р від 08.10.2021)

Офіційний сайт видання: lexsportiva.in.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

УДК 004.8:[796:004.7]

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.1>

Attard Giuseppe,
Master degree in National University of Malta
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6937-7251>

Zhornokui Yuriy Mykhailovych,
Doctor of Legal Sciences, Professor,
Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9669-6062>

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ESPORTS: PROSPECTS AND PROBLEMS

The article analyzes the use of artificial intelligence in esports. It is noted that the fact that AI technology has been developing rapidly in recent years makes its impact on the gaming industry particularly significant. On the one hand, games created with advanced artificial intelligence allow players to improve the gaming experience by creating a more interesting game (creating a more realistic virtual environment). On the other hand, AI-enabled games provide better game mechanics and help players train and improve their skills. These circumstances necessitate the study of the legal regulation of artificial intelligence in esports.

The study pays special attention to the role of AI-based bots that can simulate real-life scenarios and provide players with the opportunity to train and improve their skills, and to the analysis of opportunities to provide players with real-time feedback on their performance. At the same time, the author analyzes the complexities of legal regulation of the use of artificial intelligence in various spheres of life, including esports. The author analyzes the provisions of the European Union acts on this issue.

It is concluded that, in general, artificial intelligence plays an important role in the esports industry. Thus, optimization of video games through the use of artificial intelligence, training, and analytics help players become more competitive and create the tools necessary for teams to succeed. However, there are problematic issues regarding legal regulation and abuse of athletes. It is concluded that as the esports industry continues to evolve, artificial intelligence remains an important component of the gaming experience and there is a need to adapt legislation to meet new challenges.

Key words: artificial intelligence, esports, legislation, computer systems, standards, gaming industry.

Аттард Д., Жорнокуй Ю.М. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У КІБЕРСПОРТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ

У статті проаналізовано питання щодо використання штучного інтелекту у кіберспорті. Зауважено, що факт того, що технологія AI стрімко розвивається в останні роки, її вплив на ігрову індустрію є особливо значним. З одного боку, ігри створені із розширеним штучним інтелектом дозволяють гравцям покращити ігровий досвід через створення більш цікавої гри (створення більш реалістичного віртуального середовища). З іншого, ігри з підтримкою штучного інтелекту забезпечують кращу ігрову механіку та дають змогу допомогти гравцям тренуватися та вдосконалювати свої навички. Дані обставини зумовлюють необхідність дослідження правового регулювання штучного інтелекту у кіберспорті.

Окрему увагу у дослідженні приділено ролі ботів, що на основі штучного інтелекту можуть симулювати реальні сценарії та надавати гравцям можливість тренуватися та вдосконалювати свої навички та аналізу можливостей для надання гравцям зворотного зв'язку у режимі реального часу щодо їх продуктивності. Водночас проаналізовано складнощі правового регулювання використання штучного інтелекту у різних сферах життя, в тому числі у кіберспорті. Проаналізовано положення актів Європейського Союзу з даного питання.

Зроблено висновок, що загалом, штучний інтелект відіграє важливу роль в індустрії кіберспорту. Так, оптимізування відеоігор за допомогою використання штучного інтелекту, навчання та аналітика допомагають гравцям стати більш конкурентоспроможними та створюють інструменти, необхідні для досягнення успіху команд. Однак, існують проблемні питання щодо правової регламентації та зловживань спортсменами. Підсумовано, що оскільки індустрія кіберспорту продовжує розвиватися, штучний інтелект залишається важливою складовою ігрового досвіду та існує необхідність адаптувати законодавство у відповідності із новими викликами.

Ключові слова: штучний інтелект, кіберспорт, законодавство, комп'ютерні системи, стандарти, ігрова індустрія.

Purpose and objectives. The purpose of this article is to study the impact of artificial intelligence on esports and analyze the prospects for using the achievements of computer systems and problems in this aspect. The objectives of the study are to find out the possibilities of esports in optimizing the gameplay, helping players in training, and conducting analytics for teams and players.

Research methods. The research used the methods of analysis, generalization, and comparison. The analysis method helped to analyze scientific, technical, and legal literature in the field of artificial intelligence in games, as well as to understand the problematic issues in this aspect. The use of the generalization method made it possible to accumulate the available knowledge on the use of computer technologies in esports and to formulate conclusions about the effectiveness of artificial intelligence as an effective tool for the modernization of esports. The comparison method was used to compare the possibilities of using artificial intelligence in different areas and to identify the features of each area.

By its very nature, artificial intelligence (AI) encompasses the creation of computer systems that allow performing tasks that require human intelligence, the ability to make decisions, act and adapt based on limited information [1].

Machine learning (ML) is a so-called subfield of AI aimed at developing learning methods for computers that allow them to analyze the data provided and gradually learn to solve complex tasks based on it [2].

Currently, AI is used in esports in various aspects.

For instance, AI is used in gaming to better understand the motives and decisions of players. In particular, artificial intelligence tools are capable of analyzing large amounts of data and identifying dependencies. Thus, it becomes possible to develop recommendation systems that take into account the individual preferences and playing styles of users [3].

As the scope of artificial intelligence has expanded, interest in legislative regulation of this phenomenon has increased. Thus, the regulation of the use of artificial intelligence technologies interacts with the application of other laws.

Let us consider some of the initiatives in the field of artificial intelligence regulation. One of these documents is the Artificial Intelligence Act, a proposal for a regulation from the European Commission to regulate the use of artificial intelligence.

Explaining the need to adopt a regulation to regulate AI, the European Commission notes that elements and methods of using artificial technologies may cause new risks or have negative consequences for individuals or society as a whole. Regarding the

context of the regulation itself, the European Commission has identified the following goals that it is trying to achieve by adopting this law:

1) Ensure that artificial intelligence systems deployed and used on the EU market are secure and respect existing legislation protecting fundamental rights and EU values;

2) provide legal certainty to facilitate investment and innovation in the field of artificial intelligence;

3) improve the governance and effective enforcement of existing legislation on fundamental rights and security requirements applicable to artificial intelligence systems;

4) to promote the development of a single market for legal, safe, and reliable programs using artificial intelligence and to prevent market fragmentation [4].

The proposed regulation also contains a methodology for identifying "high-risk" artificial intelligence systems that must comply with certain mandatory requirements and procedures. It also provides for the establishment of the European Artificial Intelligence Board, which will be responsible for the implementation of this law. It is also proposed to create regulators at the national level.

Let's take a closer look at the possibilities for esports teams and esports games. As already mentioned, the use of AI-based game analysis and move prediction allows players to improve their skills and master new strategic approaches to the game.

Sponsorship and search for sponsors in the field of gaming sports play an equally important role. In esports, teams and players are always looking for sponsorship deals as the main source of income. Player ranking plays an important role in this aspect, as AI can work to expand the team's reach and make sure that potential sponsors pay attention to it [5]. The use of AI platforms is progressive - websites that use artificial intelligence to analyze players' game videos and help them find ways to improve their strategy [6]. The distribution of content in the form of articles, images, and videos can also be optimized using AI technology. Currently, most of this work is done by humans, but now you can rely on AI technology to accomplish this task with ever-improving results. AI can perfectly match the changing needs of customers and provide them with relevant content, constantly improving itself based on live feedback [7].

Like any other sport, esports has a constant problem with match-fixing and dishonest players. These issues can tarnish the reputation of the sport and create an environment that lacks trust and credibility [8]. Anti-cheating software is notoriously ineffective, and new cheating tools appear on the Internet every day, available to anyone who wants to download them [9]. Systems staffed

exclusively by humans cannot cope with the huge volume of messages coming from all over the world [10]. On the other hand, artificial intelligence uses all the data from anti-fraud programs and determines whether foul play has occurred through enhanced learning [11].

Therefore, artificial intelligence has a transformative role in esports, and esports companies that use AI have gained a competitive advantage and are already changing the world of esports today.

Conclusions:

The use of artificial intelligence has long been a

reality in many areas of human life. In esports, AI is used to provide teams and players with analytical data that can help them understand their performance and make better decisions. AI algorithms can analyze data from many sources, providing teams with a complete picture of their performance.

At the same time, the issue of legal regulation of esports and the use of artificial intelligence in esports is currently unclear, and therefore abuse and manipulation are possible, both during competitions and in determining results.

REFERENCES:

1. Pallavi Narang (2022) AI in eSports: Working, Factors, and Benefits. Idea Usher. <https://ideausher.com/blog/ai-in-esports/>
2. Jeremy DSouza (2023) AI in Gaming | 5 Innovations Changing The Future of Gaming. Ngati. <https://www.engati.com/blog/ai-in-gaming>
3. The Future of AI In Gaming (2023) Game designing. <https://www.gamedesigning.org/gaming/ai-in-gaming/>
4. Michiel Fierens, Jan De Bruyne (2020) Artificial Intelligence In Sports – The Legal And Ethical Issues At Play. Law in sport. <https://www.lawinsport.com/topics/item/artificial-intelligence-in-sports-the-legal-and-ethical-issues-at-play>
5. Gaming and AI are the future of education (2023) Malta Independent. <https://www.independent.com.mt/articles/2023-05-11/business-news/Gaming-and-AI-are-the-future-of-education-6736251782>
6. Artificial Intelligence And Its Importance In eSports (2023) The Gamers Change Lives Podcast. <https://www.gamerschangelivespodcast.com/blog/artificial-intelligence-and-its-importance-in-esports/>
7. James G. Gatto (2023) How Generative AI Generates Legal Issues in the Games Industry. Lexology. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2be914eb-cfd0-410e-935a-ef06a857c3e7>
8. How Artificial Intelligence is revolutionising Esports (2019) KPMG. <https://kpmg.com/mt/en/home/insights/2019/04/how-artificial-intelligence-is-revolutionising-esports.html>
9. Enrico Bonadio, Alina Trapova (2023) Intellectual Property Law in Gaming and Artificial Intelligence. SSRN. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4421726
10. Video Games, AI, and ...the Law? (2022) JD SUPRA. <https://www.jdsupra.com/legalnews/video-games-ai-and-the-law-9360356/>
11. Ellwood-Hughes P.E. (2022) How can AI improve eSports? Entertainment focus. <https://entertainment-focus.com/2022/04/07/how-can-ai-improve-esports/>

УДК 796:004.4+796.015.132

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.2>

Барсукова Тетяна Олександрівна,
завідувачка кафедри фізичного виховання
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1370-4475>

Василенко Микола Дмитрович,
доктор фізико-математичних наук,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кібербезпеки,
професор кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8555-5712>

Слатвінська Валерія Миколаївна,
лауреатка щорічного Всеукраїнського
конкурсу «Молодий вчений року» 2022, експертка
комп'ютерно-технічних експертиз,
асистентка кафедри кібербезпеки
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6082-981X>

Чертов Іван Іванович,
заслужений тренер України,
Почесний працівник фізичної культури і спорту України,
доцент кафедри фізичного виховання
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8881-9269>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КІБЕРСПОРТСМЕНІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка кіберспортсменів в закладах вищої освіти стає все більш професійною: в багатьох закладах освіти готують фахівців з різних ІТ-спеціальностей. Досліджено стан, особливості техніко-тактичної підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти, визначення її структури та значущості у кіберспортівному середовищі. Вони можуть варіюватися залежно від конкретного навчального закладу, але основні аспекти включають програми, які обговорюються в роботі. Це такі як спеціалізовані програми щодо викладання предметів; програми щодо тренування та практики; програми щодо фахівців та тренерів; програми щодо академічної підтримки; участь у турнірах; програми з командної роботи та лідерства.

Викликами підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти є: не встановлені чіткі стандарти та регуляції щодо підготовки кіберспортсменів, в тому числі і в закладах вищої освіти; відсутня достатня кількість кваліфікованих тренерів та фахівців з кіберспорту, які б могли забезпечити студентам належну підтримку та навчання.

З'ясовано, що в кіберспорті психологічні та розумові здібності відіграють важливу роль у змагальній успішності та розвитку гравців.

Розглянуто теоретичний, фізичний, технічний, тактичний, психологічний та інтегративний види підготовки кіберспортсменів, кожен з яких має специфіку, зумовлену характером взаємодії.

Акцентовано увагу на те, що особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти мають бути обов'язковими, якщо налаштовуватися на високі результати, але можуть варіюватися залежно від конкретного навчального закладу. Тим не менш, вони включають в себе конкретні програми, які зазначаються в роботі.

Авторами доведено, що особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти можуть змінюватися з часом, оскільки кіберспорт швидко розвивається і змінюється. Однак, загалом, основна мета полягає в поєднанні кіберспортівних навичок з академічною освітою, щоб студенти отримували як професійну, так і освітню підготовку.

Ключові слова: кіберспорт, гравці, ігрова підготовленість, модель, структура, геймер.

Barsukova T. O., Vasilenko M. D., Slatvinska V. M., Chertov I. I. PECULIARITIES OF TRAINING ESPORTSMEN IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The training of esportsmen in higher education institutions is becoming more and more professional: many educational institutions train specialists in various IT specialties. The state and peculiarities of technical and tactical training of esportsmen in higher education institutions, determination of its structure and significance in the esports environment are investigated. They may vary depending on the specific educational institution, but the main aspects include the programs discussed in the paper. These include specialized programs for teaching subjects; programs for training and practice; programs for specialists and coaches; programs for academic support; participation in tournaments; and programs for teamwork and leadership.

The challenges of training esportsmen in higher education institutions include: no clear standards and regulations for the training of esportsmen, including in higher education institutions; lack of a sufficient number of qualified coaches and esports specialists who could provide students with proper support and training.

It has been found that in esports, psychological and mental abilities play an important role in the competitive success and development of players.

The theoretical, physical, technical, tactical, psychological and integrative types of training of esportsmen are considered, each of which has specifics due to the nature of interaction.

It is emphasized that the peculiarities of training esportsmen in higher education institutions should be mandatory if one wants to achieve high results but may vary depending on the specific educational institution. Nevertheless, they include specific programs that are mentioned in the paper.

The authors prove that the peculiarities of training esportsmen in higher education institutions may change over time, as esports is rapidly developing and changing. However, in general, the main goal is to combine esports skills with academic education so that students receive both professional and educational training.

Key words: e-sports, players, game readiness, model, structure, gamer.

Постановка проблеми. Підготовка кіберспортсменів в закладах вищої освіти стає все більш популярною, оскільки кіберспорт отримує все більш офіційне визнання і статус дисципліни. В багатьох закладах освіти готують фахівців з різних ІТ-спеціальностей. Тому підготовка кіберспортсменів в закладах вищої освіти набуває популярності та розширюється. Однак існує чимало проблем в цій принципово новій галузі спорту, з якими стикаються студенти та самі навчальні заклади. Ці проблеми можуть впливати на якість підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти та створювати виклики для студентів, які прагнуть поєднати навчання з кіберспортом. В той же час зростання інтересу до кіберспорту та його широке визнання можуть сприяти вирішенню нагальних проблем і поліпшити умови для підготовки кіберспортсменів у навчальних закладах. Не викликає заперечень той факт, що досягнення в кіберспорті (e-sports) в Україні швидко набувають відповідного розвитку завдяки здібностям, різнобічності та захопленості нашої талановитої молоді. Саме це вивело країну до рівня провідних у цій галузі спорту. Однак для підготовки гравців світового рівня треба створювати відповідні умови, які теж є досить різнобічними, тобто потребують в тому числі й спеціальну фахову підготовку. Найпростіший спосіб опанувати необхідними навичками може полягати в створенні відповідних курсів в так званих кіберспортивних академіях, які навряд чи дозволять в повному обсязі опанувати «про-

фесію» через брак відповідних фахових знань. Фахові знання для професійної підготовки кіберспортсменів, які спроможні досягати найвищих у світі результатів можуть надати, в першу чергу, вищі навчальні заклади. В цій площині проблема, без сумнівів, залишається актуальною і підлягає досконалим дослідженням в межах не тільки спортивного права, а й набагато ширше: як міжгалузева.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки кіберспорт відносно нова галузь спорту, робіт щодо його дослідження ще небагато. Ще менше робіт, в його дослідженні як підгалузі спортивного права. Однак його слід розглядати ширше, ніж змагання з електронних ігор (відеоігор).

Місце кіберспорту в системі фізичної культури обговорюється в роботі [1]. Існують й фахові конкретно орієнтовані роботи. Так, в роботі [2] Ю. Толмачевська відзначає, що кіберспорт істотно відрізняється від традиційних видів спорту. Передовсім йдеться про тісний зв'язок кіберспорту і права інтелектуальної власності, який відсутній у сфері традиційного спорту. Крім того, зауважується, що в кіберспорті активно використовуються новітні інформаційні технології, що також потребує належного правового регулювання [2]. На нашу думку належний правовий супровід неможливий без залучення відповідних навчальних закладів, які ще мають і свою специфіку. Проблеми спортивної підготовки у кіберспорті розглядаються в роботі [3]. Через комерціалізацію галузі та спорту в цілому питанням оподаткування відпо-

відної діяльності присвячена робота [4]. Підсумком дослідження стали пропозиції авторів [4] щодо вдосконалення чинного податкового законодавства України у частині і спрощення оподаткування діяльності у сфері кіберспорту, а також подальшого удосконалення правового регулювання відносин у сфері кіберспорту загалом. Однак особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти при цьому відійшли на другий план, оскільки саме гроші перетворюють багато видів спорту в «шоу-бізнес». В першу чергу, це стосується тих галузей спорту, де інтелект виявляється зайвим, і не потрібна технічна та техніко-тактична (інтелектуальна) підготовка спортсменів, але це практично не стосується кіберспорту, який відповідає певним вимогам і потребує міжгалузевих досліджень.

Метою статті є встановлення стану, виявлення особливості техніко-тактичної підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти, визначення її структури та значущості у кіберспортивному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи результати досягнень натеper, доречно підкреслити, що кіберспорт в Україні набув певного розвитку, а країна стала одною з провідних у світі у цій галузі. Українські кіберспортсмени та команди досягають вражаючих результатів на міжнародних турнірах і заробляють велику суму призових грошей.

Україна має багато відомих кіберспортивних команд, які виступають у різних дисциплінах, зокрема в Dota 2, Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO), League of Legends (LoL) та інших. Національна команда з Dota 2, яка відома як Natus Vincere (Na'Vi), вважається однією з найвідоміших та успішних команд у світі кіберспорту.

Україна також має кілька великих кіберспортивних організацій, які підтримують і розвивають цю галузь. Одна з них – StarLadder: вона організовує регулярні турніри та чемпіонати з різних дисциплін і залучає до участі команди з усього світу.

Українські кіберспортивні турніри та заходи також є популярними серед гравців і глядачів. Заходи, які відбуваються в Україні, привертають тисячі глядачів, а також транслюються онлайн, що забезпечує масову аудиторію по всьому світу.

Державні органи та компанії в Україні більшменш підтримують розвиток кіберспорту. Наприклад, Українська електронна спортивна асоціація (Ukrainian Esports Federation) працює саме над створенням сприятливого середовища для розвитку кіберспорту в країні.

Український кіберспорт активно зростає і набув значного впливу на світовій арені-сцені.

Українські гравці та команди продовжують досягати нових висот у кіберспортивних змаганнях, а популярність кіберспорту серед української молоді продовжує зростати.

Зрозуміло, що через новизну галузі у багатьох країнах ще не встановлені чіткі стандарти та регуляції щодо підготовки кіберспортсменів, в тому числі і в закладах вищої освіти. Це може призводити до розбіжностей в підходах та вмісті програм між різними університетами та коледжами. Незважаючи на зростаючий інтерес до кіберспорту, деякі навчальні заклади все ще не пропонують спеціалізовані програми з кіберспорту або недостатньо розвинуті курси, щоб повноцінно задовольнити потреби студентів, які бажають поєднати навчання з кіберспортом. У деяких випадках може бути відсутня достатня кількість кваліфікованих тренерів та фахівців з кіберспорту, які б могли забезпечити студентам належну підтримку та навчання. Це може обмежувати можливості студентів отримувати якісну кіберспортивну підготовку. Кіберспорт вимагає значних часових зусиль і зосередженості. Студенти, які поєднують навчання з тренуваннями та участю в змаганнях, можуть стикатися з викликами щодо забезпечення балансу між навчанням, тренуваннями та особистим життям. При цьому не всі навчальні заклади мають достатню інфраструктуру для підготовки кіберспортсменів. Це може включати недостатнє обладнання, відсутність спеціальних тренувальних центрів або недостатні ресурси для проведення змагань та турнірів. Більше того, деякі навчальні заклади стикаються зі скептицизмом щодо визнання кіберспорту як дисципліни, що заслуговує належного місця у вищій освіті. Таке ставлення призводить до недостатньої підтримки та ресурсів, які надаються студентам, які прагнуть розвиватися в цій галузі.

Підготовка кіберспортсменів підпорядковується загальним закономірностям і принципам спортивного тренування. Результативність у будь-якій конкурентній обстановці визначається поєднанням трьох елементів: психологічної працездатності (розумових здібностей), техніко-тактичної майстерності та фізичного здоров'я. Зокрема, в кіберспорті психологічні та розумові здібності відіграють важливу роль у змагальній успішності та розвитку гравців [5].

Розрізняють теоретичний, фізичний, технічний, тактичний, психологічний та інтегративний види підготовки спортсменів, кожен з яких має специфіку, зумовлену характером взаємодії.

Технічна підготовка характеризується освоєнням і виконанням дій за допомогою клавіатури і миші.

Саме оволодіння та виконання дій за допомогою клавіатури та миші сприяє вирішенню ігрових завдань з віртуальними персонажами. Тактична підготовка реалізується як раціональний процес спортивної боротьби, специфіка якого проявляється в передбаченні та високій швидкості прийняття ігрових рішень. Процес спортивної підготовки кіберспортсменів характеризується етапністю, зміст кожного етапу визначається віком та рівнем спортивної майстерності.

Хоча кіберспорт було офіційно визнано видом спорту в Україні 7 вересня 2020 року, ще починаючи з 2018 року Федерацією е-спорту України проводяться Всеукраїнські кіберспортивні турніри серед студентів ЗВО [6, с. 26].

Зокрема в межах факультету кібербезпеки та інформаційних технологій, було проведено кубок Президента Національного університету "Одеська юридична академія", академіка С.В. Ківалова з кібердисципліни "Counter-Strike 1.6". У змаганнях прийняли участь команди з різних факультетів, кожна команда гідно змагалась за перемогу. Студенти Факультету кібербезпеки та інформаційних технологій показали відмінний результат, за що отримали перше місце та заслужену перемогу [7].

Оскільки в кіберспорті змагання можуть тривати годинами то потрібна локальна анаеробна витривалість. Також потрібна локальна і глобальна аеробна витривалість, не тільки в пальцях, кистях і руках. М'язова сила не відіграє важливої ролі в кіберспорті. Однак максимальна м'язова сила є важливим фактором, що визначає детермінанту швидкості. Тому саме цей підтип м'язової сили може опосередковано впливати на результативність гри [8, с. 162].

Хоча тривалість кожної комп'ютерної гри відносно невелика, гравцям потрібно зосередитися на тому, що відбувається в грі, приймати рішення майже миттєво і мінімізувати помилки [9, с. 12].

Щоб перемогти своїх опонентів, професійним кіберспортсменам потрібні не лише виняткові моторні навички та висока зорово-моторна координація, а й глибоке розуміння тактики гри. Кіберспорт залучає різні частини мозку. Вимоги цього спорту такі ж високі, як і вимоги в інших видах спорту. Для досягнення позитивного результату в кіберспорті необхідно вміти працювати в команді, мати високу швидкість реакції, здатність до прийняття нестандартних та миттєвих рішень [10, с. 515].

Кіберспорт у багатьох відношеннях є унікальним середовищем, в якому особлива увага має бути приділена ймовірності виникнення хронічних

травм, пов'язаних з перевантаженням, оскільки гра на змагальному рівні вимагає від гравців щоденних багатогодинних тренувань, що включає знижену фізичну активність, збереження незручної пози протягом тривалого часу і рухи, що багаторазово повторюються, в яких постійно задіяні дрібні групи м'язів. Слід звернути увагу, що поряд з ожирінням та підвищеним ризиком неінфекційних захворювань внаслідок малорухливого способу життя, також найчастіше стали позначатися несприятливі наслідками для здоров'я, пов'язані з кіберспортом такі, як підвищений стрес, порушення сну та порушення поведінки [11].

Теоретична підготовка включає історію кіберспорту, безпеку в класі, комп'ютерне обладнання та комплектуючі, правила кіберспортивних змагань, спеціальну термінологію, ігровий процес та ігрову механіку. При цьому саме вивчення та розуміння ігрової механіки має вирішальне значення, що визначає рівень майстерності та кваліфікації кіберспортсмена [12, с. 63].

Особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти можуть варіюватися залежно від конкретного навчального закладу, але основні аспекти включають наступне:

1. Спеціалізовані програми: Деякі університети та коледжі пропонують спеціалізовані програми з кіберспорту або електронного спорту. Ці програми можуть включати такі предмети, як стратегії гри, командна співпраця, фізична та психологічна підготовка, аналіз гри, маркетинг та управління в галузі кіберспорту.

2. Тренування та практика: Університети можуть мати спеціальні тренувальні центри або лабораторії для кіберспортсменів, де студенти можуть вдосконалювати свої навички та грати у команді з іншими гравцями. Це надає можливість для практичної підготовки та взаємодії зі співробітниками та тренерами.

3. Фахівці та тренери: Заклади вищої освіти можуть мати професійних тренерів та фахівців з кіберспорту, які допомагатимуть студентам вдосконалювати свої навички. Вони можуть надавати поради щодо стратегій гри, аналізувати відеозаписи матчів та працювати над покращенням командної співпраці.

4. Академічна підтримка: Крім кіберспортивної підготовки, студенти також отримують академічну освіту в межах своєї програми. Залежно від обраного курсу, студенти можуть вивчати такі предмети, як комп'ютерні науки, інформаційні технології, маркетинг, психологія тощо.

5. Участь у турнірах: Деякі університети організовують власні кіберспортивні команди,

які беруть участь у студентських турнірах та змаганнях. Це надає студентам можливість отримати практичний досвід та показати свої навички на змагальному рівні.

6. Командна робота та лідерство: Кіберспорт акцентується на командній роботі та лідерстві. Університети можуть надавати студентам можливість розвивати ці навички через співпрацю з командою, участь у тренінгах та керівництво групою.

Висновки. Особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти мають бути

обов'язковими, якщо налаштовуватися на високі результати, але можуть варіюватися залежно від конкретного навчального закладу. Тим не менш, вони включають в себе конкретні програми, які зазначаються в роботі. Варто підкреслити те, що особливості підготовки кіберспортсменів в закладах вищої освіти можуть змінюватися з часом, оскільки кіберспорт швидко розвивається і змінюється. Однак, загалом, основна мета полягає в поєднанні кіберспортивних навичок з академічною освітою, щоб студенти отримували як професійну, так і освітню підготовку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Морозова О. О. Місце кіберспорту в системі фізичної культури. Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Кременчук, 25 квітня 2019 р. 2019. С. 168–17.
2. Толмачевська Ю.О. Правове регулювання сфери кіберспорту: загальні положення. Lex Sportiva. 2021. № 2. С. 27–31.
3. Онопко В.О. Проблеми спортивної підготовки у кіберспорті. В.: Мат. VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Фізична культура, спорт та фізична реабілітація в сучасному суспільстві». 2015. С. 94–96.
4. Федосов Д.В., Толмачевська Ю.О. Особливості оподаткування кіберспортивної діяльності в Україні. Lex Sportiva. 2022. № 1. С. 25–29.
5. Froboese I, Rudolf K, Wechsler K, Tholl C, Grieben C. eSport Studie 2019. eSportler im Fokus der Wissenschaft: German Sports University Cologne, AOK, BGF; 2019.
6. Кисельов В. Передумови розвитку студентського кіберспорту в Україні. Цифрові технології в процесі підготовки спортсменів в умовах формального і неформального навчання : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції : / відповід. ред. Д.В. Бермудес. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. С. 25–27.
7. Кубок з кібердисципліни "CS 1.6" URL: <https://www.fcit.od.ua/tpost/33o4ngxrl1-kubok-z-kberdistiplni-cs-16>
8. Шинкарук О. Модель ігрової підготовленості гравців у кіберспорті. Спортивний вісник Придніпров'я. 2022. С. 158-168. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-158
9. Алексеева І.А., Алексенко Я.В. Особливості фізичної підготовки кіберспортсменів. Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту. 2020, № 4. С. 12–14.
10. Кудряшова Т.І., Лисенко Т.І., Морозова О.О. Місце та ознаки кіберспорту як спортивної дисципліни 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/article/view/11218/10523>
11. Єременко Н. П. Сучасні проблеми рухової активності у кіберспорті. / Н. П. Єременко // Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей XIV Міжнародної конференції молодих вчених, 19 травня 2021 року. К., 2021. 287 с.
12. Вишневецька В.П., Гордєєва М.В., Бортнік М.С. Ефективність змагальної діяльності в кіберспорті та чинники, що на неї впливають. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2023. Випуск 4 (163). С. 62-67. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.04(163).12

REFERENCES:

1. Morozova O. O. Mistse kibersportu v systemi fizychnoi kultury [The place of esports in the system of physical education]. Aktualni problemy i perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia ta sportu v zakladakh osvity: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii m. Kremenchuk, 25 kvitnia 2019 r. 2019. С. 168–172 с. [in Ukrainian].
2. Tolmachevska Yu.O. Pravove rehuliuвання sfery kibersportu: zahalni polozhennia [Legal regulation of esports: general provisions]. Lex Sportiva. 2021. № 2. S. 27–31. [in Ukrainian].
3. Onopko VO. Problemy sportyvnoi pidhotovky u kibersportі [Problems of sports training in esports]. V.: Mat. VIII Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Fizychna kultura, sport ta fizychna rehabilitatsiia v suchasnomu suspilstvi». 2015. S. 94–96. [in Ukrainian].
4. Fiedosov D.V., Tolmachevska Yu.O. Osoblyvosti opodatkuvannia kibersportyvnoi diialnosti v Ukraini [Peculiarities of taxation of esports activities in Ukraine]. Lex Sportiva. 2022. № 1. S. 25–29. [in Ukrainian].
5. Froboese I, Rudolf K, Wechsler K, Tholl C, Grieben C. eSport Studie 2019. eSportler im Fokus der Wissenschaft: German Sports University Cologne, AOK, BGF; 2019.
6. Kyselov V. Peredumovy rozvytku studentskoho kibersportu v Ukraini [Prerequisites for the development of student esports in Ukraine]. Tsyfrovі tekhnolohii v protsesi pidhotovky sportsmeniv v umovakh formalnoho i neformalnoho navchannia : materialy I mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii : / vidpovid. red. D.V. Bermudes. – Sumy : SumDPU imeni A.S. Makarenka, 2021. S. 25–27. [in Ukrainian].
7. Kubok z kiberdystsipliny "CS 1.6" [CS 1.6 Cyber Discipline Cup] <https://www.fcit.od.ua/tpost/33o4ngxrl1-kubok-z-kberdistiplni-cs-16> [in Ukrainian].

8. Shynkaruk O. Model ihrovoi pidhotovlenosti hravtsiv u kibersporti [A model of players' game readiness in esports]. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2022. С. 158-168. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-158 [in Ukrainian].
9. Aleksieieva I.A., Aleksienko Ya.V. Osoblyvosti fizychnoi pidhotovky kibersportsmeniv. [Features of physical training of esportsmen]. Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kultury ta sportu. 2020, № 4. S. 12–14. [in Ukrainian].
10. Kudriashova T.I., Lysenko T.I., Morozova O.O. Mistse ta oznaky kibersportu yak sportyvnoi dystsypliny [Place and characteristics of esports as a sport discipline]. 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/article/view/11218/10523> [in Ukrainian].
11. Ieremenko N. P. Suchasni problemy rukhovoї aktyvnosti u kibersporti [Modern problems of motor activity in esports]. Molod ta olimpiiskyi rukh: Zbirnyk tez dopovidei XIV Mizhnarodnoi konferentsii molodykh vchenykh, 19 travnia 2021 roku. K., 2021. 287 s. [in Ukrainian].
12. Vyshnevetska V.P., Hordieieva M.V., Bortnik M.S. Efektyvnist zmahalnoi diialnosti v kibersporti ta chynnyky, shcho na nei vplyvaiut [Efficiency of competitive activity in esports and factors that influence it]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. 2023. Vypusk 4 (163). С. 62-67. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.04(163).12 [in Ukrainian].

УДК 349.222.2:796.01

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.3>

Гніздовська Ганна Михайлівна,
кандидат юридичних наук, адвокат,
керуючий партнер адвокатського об'єднання «Юріс Феррум»,
член Апеляційної антидопінгової комісії Національного антидопінгового агентства
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3052-0002>

Гречко Юлія Леонідівна,
перший заступник голови ВПС «Футбол України»,
головний юрисконсульт Всеукраїнської асоціації футболістів-професіоналів,
заступник Голови Дисциплінарної антидопінгової комісії Національного антидопінгового агентства

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ-ПРОФЕСІОНАЛІВ У НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ

Статтю присвячено дослідженню проблемних питань, що виникають при захисті трудових прав спортсменів-професіоналів у національних судах. Складність таких справ пов'язана, у першу чергу, з відсутністю законодавчого закріплення правової природи спортивного контракту як трудового договору. Встановлено, що в юридичній науці відсутня єдність поглядів на правову природу спортивного контракту і існує три основні підходи: цивільно-правовий, трудовий та змішаний. Прихильники цивільно-правового підходу виділяють ознаки, які притаманні спортивному контракту, але не можуть бути притаманні трудовому договору (на відміну від цивільно-правового), проте на підставі аналізу наукової літератури зроблено висновок, що такий підхід є недостатньо обґрунтованим. Встановлено, що окремі представники цивільно-правового підходу не заперечують, що спортивний контракт може бути трудовим договором. Аргументовано, що змішаний підхід до правової природи є досить обґрунтованим, проте має певні недоліки. Доведено, що спортивний контракт є особливою формою трудового договору – контрактом, в якому сторони самостійно можуть визначити строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін, умови розірвання договору тощо. Висунуто тезу, що застосування до спортивного контракту саме норм законодавства про працю дозволяє кращим чином захистити права спортсмена, адже в трудовому законодавстві передбачено значно більше гарантій прав працівника, ніж в цивільному – виконавця, який надає послуги. Встановлено, що серед спортивних асоціацій та федерацій немає єдності щодо правової природи спортивного контракту. На підставі аналізу судової практики зроблено висновок, що суди при вирішенні спорів, що виникають зі спортивного контракту, керуються нормами трудового законодавства. Встановлено, що основним джерелом права, яке містить норми, що регулюють правовідносини щодо укладання, виконання та припинення спортивного контракту, є законодавство України про працю. Зроблено висновок щодо доцільності чіткого визначення в законодавстві, що джерелом правового регулювання правовідносин з укладання, виконання та припинення спортивного контракту має бути законодавство України про працю.

Ключові слова: спортивний контракт, трудовий договір, контракт, цивільно-правовий контракт, професійний спорт.

Gnizdovska G.M., Grechko Y.L. SOME PROBLEMS OF PROTECTION OF LABOR RIGHTS OF PROFESSIONAL ATHLETES IN NATIONAL COURTS

The article is devoted to the study of problematic issues that arise when protecting the labor rights of professional athletes in national courts. The complexity of such cases is primarily due to the lack of legislative consolidation of the legal nature of a sports contract as labor contract. It has been established that in legal science there is no unity of views on the legal nature of the sports contract and there are three main approaches: civil-law, labor and mixed. Proponents of the civil-law approach identify features that are inherent in a sports contract, but cannot be inherent in an employment contract (unlike a civil-law one), however, based on the analysis of scientific literature, it was concluded that such an approach is insufficiently substantiated. It has been established that some representatives of the civil law approach do not deny that a sports contract can be an employment contract. It is argued that the mixed approach to the legal nature is quite justified, but it has certain shortcomings. It has been proven that a sports contract is a special form of a labor contract – a contract in which the parties can independently determine its validity period, the rights, obligations and responsibilities of the parties, the conditions for terminating the contract, etc. The thesis is put forward that the application of the labor legislation to the sports contract allows for better protection of the athlete's rights, because the labor legislation provides for much more guarantees of the rights of the employee than in the civil law - the performer who provides services. It has been established

that there is no unity among sports associations and federations regarding the legal nature of a sports contract. Based on the analysis of court practice, it was concluded that the courts are governed by labor legislation when resolving disputes arising from a sports contract. It has been established that the main source of law, which contains norms regulating legal relations regarding the conclusion, execution and termination of a sports contract, is the labor legislation of Ukraine. A conclusion was made regarding the expediency of a clear definition in the legislation that the source of legal regulation of legal relations on the conclusion, execution and termination of a sports contract should be the legislation of Ukraine on labor.

Key words: sports contract, labor contract, contract, civil law contract, professional sport.

Постановка проблеми. Спортсмен набуває статусу професіонала з моменту укладання контракту про участь у відповідних змаганнях. Для командних видів спорту це спортивний контракт між спортсменом та спортивним клубом. Проте законодавством однозначно не визначено правову природу такого контракту: цивільно-правову чи трудову. Це ускладнює захист трудових прав спортсменів-професіоналів, особливо при вирішенні спортивних спорів у національних судах, яким потрібно обрати законодавство, що підлягає застосуванню. Наведена невизначеність є істотною проблемою правового регулювання у сфері професійного спорту в Україні, яка потребує наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню правової природи та законодавчого регулювання відносин, що виникають між спортсменом-професіоналом та спортивним клубом, присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, Єременко А. О., Корж С. О., Н. В. Уварова досліджують сутність правової природи таких відносин та професійний спорт як особливу форму роботи. Г. Будкевич, С. Гавришко, О. Кампі, М. І. Кекерчень, О. І. Чепис, О. В. Черноус розглядають спортивний контракт зі спортсменом-професіоналом як трудову угоду між працівником та роботодавцем. У свою чергу, О. С. Омельчук, О. Я. Суха, М. О. Ткалич, М. Глеумуратов схиляються до цивільно-правової природи спортивного контракту.

Чинна редакція ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» не містить чіткого визначення контракту, що укладається між спортсменом-професіоналом та клубом, як трудового. Відсутність єдиного підходу з цього питання у юридичній науці підтверджує актуальність дослідження тих проблем, що виникають при зверненні спортсменів-професіоналів до національних судів з метою захисту своїх трудових прав.

Метою статті є дослідження проблем, що виникають при захисті трудових прав спортсменів у національних судах. Розкриття проблематики здійснюється, у тому числі, через дослідження правової природи спортивного контракту, який укладається між спортсменом та спортивним клубом, а також встановлення, норми якої

галузі права підлягають застосуванню при вирішенні національними судами спорів, що виникають зі спортивних контрактів.

Виклад основного матеріалу. Частиною 3 ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» передбачено набуття статусу спортсмена-професіонала з моменту укладення ним контракту з відповідними суб'єктами спорту про участь у професійних змаганнях [1], але не визначено, чи є такий контракт трудовим.

У зв'язку з такою невизначеністю на практиці виникають суперечності щодо вибору норм права, які підлягають застосуванню, особливо при розгляді справ судами першої інстанції, що не дозволяє спортсменам належним чином захистити свої права.

Зокрема, з рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 01.03.2019 року у справі № 344/16851/17 вбачається, що суд відмовив у задоволенні позову про стягнення заробітної плати та розірвання контракту, оскільки прийшов до висновку, що укладений між сторонами – спортсменкою та волейбольним клубом – контракт не можна розглядати як трудовий договір і що між ними не виникли трудові правовідносини як між роботодавцем та працівником [2]. Такий висновок суду є помилковим, про що свідчить скасування рішення судами апеляційної та касаційної інстанцій.

У правовій науці також відсутня єдність поглядів щодо правової природи спортивного контракту та вибору галузі права, нормами якої має бути врегульовано його укладання, виконання та припинення, а також якими нормами слід керуватися при вирішенні спорів.

Погляди вчених можна розділити на дві основні групи. Представники першої вважають спортивний контракт цивільно-правовим договором, тоді як представники другої – трудовим. Як правило, дослідники не виокремлюють третю групу [3, с. 151], [4, с. 11], проте, наприклад, М. А. Тихонова розглядає можливість застосування підходу, згідно з яким спортивний контракт має змішану форму і поєднує ознаки цивільно-правового та трудового договорів [5].

О. С. Омельчук відзначає, що спортивний контракт має характерні риси цивільно-правового

договору. Вчений аргументує свій висновок тим, що професійному контракту притаманний ряд особливостей, серед яких встановлення строку дії; визначення особливих обов'язки для сторін контракту; неможливість конкретно встановити в контракті робочий час; можливість розгляду спорів в позасудовому порядку – спортивним арбітражем [6].

Погоджуючись з тезами О. С. Омельчука про те, що спортивному контракту дійсно притаманні вказані особливості, відзначимо, що, на наш погляд, наявність описаних ознак не дозволяє віднести спортивний контракт до цивільно-правових, а не до трудових договорів.

Більш обґрунтовано вбачається аргументація віднесення спортивного контракту до цивільно-правових договорів, запропонована М. О. Ткаличем, на думку якого про цивільно-правовий характер спортивного контракту свідчить набрання ним чинності з моменту підписання; можливість зміни спортивного контракту тільки за згодою сторін; можливість розірвання спортивного контракту з підстав, передбачених як законодавством, так і самим контрактом. [7, с. 327].

О. Я. Суха надає характеристику контракту про спортивну діяльність саме як цивільно-правовому договору про надання послуг та вказує, що він є консенсуальним, оплатним, двостороннім зобов'язуючим договором. Разом з тим, дослідниця не заперечує, що спортивний контракт може укладатися не лише у формі цивільно-правових договорів, а й у формі трудового контракту, особливо в командних видах спорту [4, с. 11]. На наш погляд, це не дозволяє вважати спортивний контракт суто цивільно-правовим конструктом.

Цікавим вбачається погляд узбецького вченого М. Тлеумуратова, який, в цілому притримуючись думки про цивільно-правову природу спортивного контракту, вказує, що такий контракт може мати змішану природу і поєднувати ознаки як цивільно-правового, так і трудового договору [8, с. 38]. Даний підхід вбачається більш виправданим, ніж наведені вище погляди про спортивний контракт як цивільно-правовий договір.

Як особливу форму трудового договору контракт футболіста пропонують розглядати О. І. Чепис та М. І. Кекерчень. Як стверджують вказані вчені, контракт поєднує у собі положення, що регулюються як трудовим, так і цивільним законодавством. До умов, які регулюються нормами трудового права, належать оплата праці, забезпечення умов праці, тоді як нормами цивільного права врегульовано штрафні санкції, умови та порядок одностороннього розірвання контракту [3, с. 151].

О. Кампі, Г. Будкевич та С. Гавришко вважають більш слушним регулювати працю спортсменів-професіоналів нормами трудового права, оскільки контракт як особлива форма трудового договору є підставою виникнення трудових правовідносин, і саме «з моменту укладання контракту футболіст набуває статусу найманого працівника, на якого поширюється законодавство про працю» [9, с. 19–20]. Аналогічний висновок можна зробити не лише щодо футболістів, а й щодо спортсменів, які займаються іншими видами спорту.

О. В. Черноус приходить до обґрунтованого висновку, що «для врегулювання правовідносин між спортсменами та суб'єктами сфери фізичної культури укладається саме трудовий контракт» [10, с. 58]. Вчений слушно зауважує, що необхідно розмежовувати діяльність спортсменів в командних видах спорту, де між клубом та гравцем складаються відносини роботодавець-працівник, та індивідуальних видах спорту, де спортсмен здійснює діяльність, яка за всіма ознаками фактично є незалежною професійною діяльністю, хоч і не визнається такою законодавством. У такому разі спортсмен, як правило, укладає договір з промоутером, і відносини сторін мають цивільно-правовий характер [10, с. 59].

Спортсмени не входять до переліку самозайнятих осіб. Укладаючи спортивний контракт, спортсмен не діє також як фізична особа-підприємець. На нашу думку, відносини, які виникають між спортсменом-професіоналом та клубом, за своєю правовою природою є трудовими і регулюються нормами законодавства про працю. Відповідно, спортивний контракт, на підставі якого такі відносини виникають, – трудовий. Спортсмен є працівником, для якого заняття спортом є основним видом діяльності і який виконує певний вид роботи – трудову функцію, зміст якої складає конкретне коло обов'язків спортсмена як працівника.

До трудової функції спортсмена входить не лише обов'язок брати участь в змаганнях, а й тренування, проходження медичних оглядів, участь в заходах клубу та рекламі тощо. Закріплення в спортивному контракті широкого кола обов'язків спортсмена за своєю правовою природою є визначенням його трудової функції.

Більш обґрунтованим, проте не позбавленим певних недоліків, вбачається також підхід дослідників, які наполягають на змішаній правовій природі спортивного контракту. Так, відсутність визначеності щодо регулювання відповідних відносин нормами трудового чи цивільного права може призвести до складнощів при вирішенні спорів, адже органу, який розглядатиме

спір, необхідно визначити норми, що підлягають застосуванню. Тому сторонам спортивного контракту доцільно визначити, нормами якої саме галузі права вони керуються при його укладанні.

При визначенні правової природи спортивного контракту доцільно звернутися до документів спортивних федерацій та асоціацій.

У Регламенті Української асоціації футболу зі статусу і трансферу футболістів «контракт» визначено як «форму трудової угоди між професіональним футбольним клубом та його працівником», яка укладена з метою участі у змаганнях [11]. Такий контракт визначає умови трудових відносин між клубом і футболістом [11]. Отже, Українська асоціація футболу (далі за текстом – УАФ) виходить з того, що спортивний контракт є саме трудовим договором.

УАФ затверджено і введено в дію Типову форму контракту футболіста-професіонала, яка є обов'язковою для застосування у взаємовідносинах між професіональними клубами та футболістами [11].

Особливістю трудових відносин у футболі є також і те, що контракт повинен відповідати «мінімальним вимогам до стандартного контракту футболіста-професіонала, визначеним угодою між УЄФА, ЄПФЛ, АЄК і Європейського дивізіону ФІФПРО від 19 квітня 2012 року» [11]. Тобто, мінімальні вимоги до стандартного контракту затверджені на рівні міжнародних футбольних організацій.

Натомість на офіційному веб-сайті Федерації баскетболу України розміщено типовий контракт про надання послуг гравця баскетбольної команди, згідно з предметом якого «Гравець за грошову винагороду бере на себе зобов'язання надавати послуги професіонального гравця-баскетболіста команди протягом строку і на умовах, визначених в цьому Контракті (далі – послуги)». Разом з тим, там розміщено також типову форму трудового контракту між клубом та гравцем [12], з чого можна зробити висновок, що Федерація баскетболу України залишає вибір правового регулювання спортивного контракту на розсуд клубу та гравця.

Федерація волейболу України (далі за текстом – ФВУ) також пропонує своїм членам типову форму спортивного контракту, який є строковим трудовим договором, регулюючим «трудові відносини між спортсменом і роботодавцем, які з сторони останнього реалізуються адміністрацією клубу» [13]. За вказаним контрактом спортсмен виконує роботу і отримує за це заробітну плату, а роботодавець зобов'язується забезпечити належні

умови праці. Важливим положенням типового трудового контракту є те, що взаємовідносини сторін, не врегульовані контрактом, регулюються відповідними нормами законодавства про працю України [13]. Втім, типова форма не є юридично обов'язковою, а тому сторони все одно не позбавлені права укласти контракт як цивільно-правовий договір. Ми позитивно оцінюємо, що ФВУ у якості типової форми спортивного контракту пропонує саме трудовий контракт.

Аналізуючи положення ч. 2 ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», можна дійти висновку, що у переліку джерел правового регулювання професійного спорту Цивільний кодекс України окремо не виділяється, на відміну від КЗпП, що свідчить про регулювання відповідних правовідносин саме законодавством про працю [1].

Згідно з ч. 3 ст. 21 КЗпП України, контракт є особливою формою трудового договору, «в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення та організації праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін» [14].

Вбачається, що спортивному контракту властиві ознаки, наведені в ч. 3 ст. 21 КЗпП України, а тому він не є простим трудовим договором. Оскільки КЗпП України дозволяє сторонам на власний розсуд визначити ряд умов, доводи прихильників цивільно-правового підходу не видаються достатньо сильними, адже їх основною претензією до трудової природи спортивного контракту є те, що в такому разі свобода сторін при його укладанні є надто обмеженою. Застосування до спортивного контракту саме норм законодавства про працю дозволяє кращим чином захистити права спортсмена, адже в трудовому законодавстві передбачено значно більше гарантій прав працівника, ніж в цивільному – виконавця, який надає послуги.

У цьому світлі спортивні клуби зацікавлені в укладанні саме цивільно-правового договору зі спортсменом. Оскільки спортсмен у відносинах з клубом є менш сильною стороною, саме законодавче закріплення правової природи спортивного контракту як трудового договору сприятиме кращому захисту прав спортсменів.

З аналізу практики судів вищих інстанцій вбачається, що якщо у спортивному контракті під час укладання була визначена його трудова природа, сторони під час розгляду справи не намагаються окремо аргументувати цей факт. Наприклад, апеляційний суд Донецької області,

приймаючи 19 грудня 2013 року рішення у справі № 0501/2754/2012 про визнання наказу про звільнення незаконним, припинення дії контракту, стягнення заборгованості по заробітній платі, вартості харчування, проживання, середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, відшкодування матеріальної та моральної шкоди між футболістом та Обласною громадською організацією «Футбольний клуб «Славутич», позовні вимоги задовольнив частково, визнавши, що трудові права позивача були порушені. Відповідач, футбольний клуб, у свою чергу не спростовував саме трудову природу укладеного контракту [15].

Так, у постанові від 08.04.2020 р. (справі № 524/8300/18-ц) Верховний Суд виходив з того, що між футболістом та ГО «ФК «Гірник-Спорт» було укладено трудовий контракт і застосовував до спірних правовідносин щодо припинення контракту норми законодавства про працю [16].

Нормами трудового законодавства при вирішенні спору про стягнення заборгованості по заробітній платі, який виник з трудового контракту між спортсменом-інструктором та ГО «Волейбольний клуб «Політехнік Одеса», керувався і Житомирський апеляційний суд, що вбачається з постанови від 23.11.2020 р. (справа № 286/772/20) [17].

Інша ситуація, коли при укладанні спортивного контракту, сторони не визначили його правову природу. У такому випадку спортсмени-професіонали змушені доводити, чому такий контракт є саме трудовим. Зокрема, у постанові Верховного Суду від 12.07.2021 у справі № 344/16851/17 (провадження № 61-12794св19) щодо укладення трудового контракту спортсмена, Верховний Суд зазначає, що на сьогодні закон не визначає поняття трудового

контракту спортсмена та особливості його укладення. Разом з цим, Верховний Суд відмітив, що суд апеляційної інстанції проаналізував укладений між сторонами контракт, оцінив його істотні умови та дійшов висновку, що такий контракт можна розглядати як форму трудового договору. Серед істотних умов необхідно відзначити: строк дії контракту; умови тренувань та підготовки до змагань; права та обов'язки сторін; соціальний пакет; вимоги до способу життя спортсмена; дострокове розірвання контракту з ініціативи спортсмена та спортивної організації; відповідальність за порушення умов контракту та вирішення спорів [18].

На нашу думку, для ефективного захисту прав спортсмена-професіонала, які виникають з спортивного контракту, при зверненні до національного суду, доречно доводити, що такий контракт є саме трудовим (основні умови, процес трудової діяльності та її організація, трудові обов'язки, початок та закінчення робочого дня, тривалість перерви тощо). Лише після цього можна наводити правове обґрунтування своїх вимог чи заперечень з посиланням на норми КЗпП України та іншого законодавства про працю.

Висновки. На підставі аналізу наукової літератури, норм чинного законодавства України, регламентних документів спортивних федерацій (асоціацій) та судової практики на сьогодні можна зробити висновок, що спортивний контракт є трудовим договором, а саме його особливою формою – контрактом. Вбачається допустимою варіативність поглядів на правову природу спортивного контракту в науці, проте, на нашу думку, в законодавстві джерелом правового регулювання правовідносин з укладання, виконання та припинення контракту у галузі спорту має бути чітко визначено законодавство України про працю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII : станом на 27 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 20.12.2022).
2. Постанова Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 01.03.2019 р. у справі № 344/16851/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80390924#> (дата звернення: 20.12.2022).
3. Чепис О. І., Кекерчень М. І. Контракт футболіста як особлива форма трудового договору. Порівняльно-аналітичне право. 2019. № 1. С. 150–155.
4. Суха Ю. С. Цивільно-правові договори у сфері професійного спорту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2014. 20 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/819> (дата звернення: 19.12.2022).
5. Тіхонова М. А. Огляд національного законодавства, що регулює спортивні правовідносини. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток вітчизняного права : матеріали всеукр. науково-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 24 лют. 2017 р. Одеса, 2017. С. 140–144.
6. Омельчук О. С. Цивільно-правова природа професійного спортивного контракту. Шерешевські читання «Проблеми цивільно-правового захисту прав власників у сучасних умовах інтеграційного розвитку України» : Матеріали Всеукр. науково-практ. конф., присвяч. 85-річчю акад. В. В. Луця, м. Одеса, 7 груд. 2018 р. Одеса, 2018. С. 59–60.

7. Ткалич М. О. Правова природа та особливості укладення контракту про спортивну діяльність. Актуальні проблеми держави і права. 2009. № 51. С. 326–333. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2009_51_55 (дата звернення: 20.12.2022).
8. Tleumuratov M. The Concept of Sports Relationships: Characteristics and Classification. International Journal of Development and Public Policy. 2021. Т. 1, № 6. С. 110–116. URL: <https://openaccessjournals.eu/index.php/ijdpp/article/view/621> (дата звернення: 20.12.2022).
9. Кампі О., Будкевич Г., Гавришко С. Правові аспекти регулювання праці професійних спортсменів в Україні. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. № 1. С. 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2016_1_5 (дата звернення: 19.12.2022).
10. Черноус О. В. Проблеми правового регулювання трудових відносин зі спортсменами. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків, 2019. С. 57–59. URL: https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/10.pdf (дата звернення: 20.12.2022).
11. Регламент Української асоціації футболу зі статусу і трансферу футболістів. Офіційний сайт УАФ. URL: <https://uaf.ua/files/2021%20УАФ%20Регламент%20зі%20статусу%20і%20трансферу%20футболістів.pdf> (дата звернення: 20.12.2022).
12. Документи. Офіційний сайт ФБУ. URL: <https://fbu.ua/dokumenty> (дата звернення: 19.12.2022).
13. Суперліга – Документація. Офіційний сайт Федерації волейболу України. URL: <https://www.fvu.in.ua/uk/dokumentatsiya> (дата звернення: 19.12.2022).
14. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII : станом на 11 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 20.12.2022).
15. Рішення Апеляційного суду Донецької області від 19.12.2013р. у справі № 0501/2754/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/36335288> (дата звернення: 09.01.2023).
16. Постанова Верховного Суду від 08.04.2020 р. у справі № 524/8300/18-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88749630> (дата звернення: 20.12.2022).
17. Постанова Житомирського апеляційного суду від 23.11.2020 р. у справі № 286/772/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93069036> (дата звернення: 20.12.2022).
18. Постанова Верховного Суду від 12.07.2021 у справі № 344/16851/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98432905>). (дата звернення: 09.01.2023).

REFERENCES:

1. Pro fizychnu kulturu i sport, Zakon Ukrainy [On physical culture and sports, Law of Ukraine] № 3808-XII (2022) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> [in Ukrainian].
2. Postanova Ivano-Frankivskoho miskoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti vid 01.03.2019 r. u spravi № 344/16851/17 [Resolution of Ivano-Frankivsk city court of Ivano-Frankivsk region dated March 1, 2019 in case № 344/16851/17] (n.d.). <https://reyestr.court.gov.ua/>. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80390924#> [in Ukrainian].
3. Chepys, O. I., & Kekerchen, M. I. (2019). Kontrakt futbolista yak osoblyva forma trudovoho dohovoru [Football player's contract as a special form of employment contract]. Porivnialno-analitychne pravo – Comparative and analytical law, (1), 150–155 [in Ukrainian].
4. Sukha, Yu. S. (2014). Tsyvilno-pravovi dohovory u sferi profesiinoho sportu [Civil and legal contracts in the field of professional sports]. [Extended abstract of dissertation of Candidate of Legal Sciences, NU “OLA”]. Institutional repository NU “OLA”. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/819> [in Ukrainian].
5. Tikhonova, M. A. (2017). Ohliad natsionalnogo zakonodavstva, shcho rehuliuiє sportyvni pravovidnosyny [Review of national legislation regulating sports legal relations]. In Vplyv intehratsiinykh tendentsii na rozvytok vitchyznianoho prava - The influence of integration trends on the development of domestic law (pp. 140–144). ODUVS [in Ukrainian].
6. Omelchuk, O. S. (2018). Tsyvilno-pravova pryroda profesiinoho sportyvnoho kontraktu [The civil and legal nature of a professional sports contract]. In Shereshevski chytannia «Problemy tsyvilno-pravovoho zakhystu prav vlasnykiv u suchasnykh umovakh intehratsiinoho rozvytku Ukrainy» - Shereshevsky's readings “Problems of the civil legal protection of the rights of owners in the modern conditions of the integration development of Ukraine” (pp. 59–60). Feniks [in Ukrainian].
7. Tkalych, M. O. (2009). Pravova pryroda ta osoblyvosti ukladennia kontraktu pro sportyvnu diialnist [Legal nature and peculiarities of concluding a contract on sports activities]. Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual problems of the state and law, (51), 326–333. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2009_51_55 [in Ukrainian].
8. Tleumuratov, M. (2021). The concept of sports relationships: Characteristics and classification. International Journal of Development and Public Policy, 1(6), 110–116. Retrieved from <https://openaccessjournals.eu/index.php/ijdpp/article/view/621>.
9. Kampi, O., Budkevych, H., & Havryshko, S. (2016). Pravovi aspekty rehulivannia pratsi profesiinykh sportsmeniv v Ukraini [Legal aspects of labor regulation of professional athletes in Ukraine]. Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical education, sport and health culture in modern society, (1), 17–23. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2016_1_5 [in Ukrainian].
10. Chornous, O. V. (2019). Problemy pravovoho rehulivannia trudovykh vidnosyn zi sportsmenamy [Problems of legal regulation of labor relations with athletes]. In Pidhotovka politseyskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats – Training of police officers in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: A collection of scientific works (pp. 57–59). KhNUiA. Retrieved from https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/10.pdf [in Ukrainian].

11. Rehlament Ukrainskoi asotsiatsii futbolu zi statusu i transferu futbolistiv [Regulations of the Ukrainian Football Association on the status and transfer of football players]. (n.d.). Official website of the UAF. Retrieved from <https://uaf.ua/files/2021%20УАФ%20Регламент%20зі%20статусу%20і%20трансферу%20футболіств.pdf> [in Ukrainian].
12. Dokumenty [Documents]. (n.d.). Official website of the FBU. Retrieved from <https://fbu.ua/dokumenty> [in Ukrainian].
13. Superliha – Dokumentatsiia. (n.d.). Ofitsiynyi sait Federatsii voleibolu Ukrainy. Retrieved from <https://www.fvu.in.ua/uk/dokumentatsiya> [in Ukrainian].
14. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Code of Labor Laws of Ukraine], Codes of Ukraine № 322-VIII (2022) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
15. Rishennya Apelyatsynoho sudu Donetskoyi oblasti vid vid 19.12.2013. u spravi № 0501/2754/2012. [Decision of the Donetsk Oblast Court of Appeal dated 19.12.2013. in case №. 0501/2754/2012.] (n.d.). <https://reyestr.court.gov.ua/>. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/36335288> [in Ukrainian].
16. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 08.04.2020 r. u spravi № 524/8300/18-ц [Resolution of the Supreme Court dated April 8, 2020 in case № 524/8300/18-ц] (n.d.). <https://reyestr.court.gov.ua/>. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88749630> [in Ukrainian].
17. Postanova Zhytomyrskoho apeliatsiinoho sudu vid 23.11.2020 r. u spravi № 286/772/20 [Resolution of the Zhytomyr Court of Appeal dated November 23, 2020 in case № 286/772/20] (n.d.). <https://reyestr.court.gov.ua/>. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93069036> [in Ukrainian].
18. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 12.07.2021 r. u spravi № 344/16851/17 [Resolution of the Supreme Court dated 12.07.2021 in case № 344/16851/17] (n.d.). <https://reyestr.court.gov.ua/>. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98432905> [in Ukrainian].

УДК 796:004.7]:061

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.4>**Camilleri Neil,**Journalist and founder at Unhidden Stories
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7221-9135>**Huk Iryna-Mariia Mykhailivna,**PhD student of Zaporizhzhia National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4407-3944>

CAS FOR ESPORTS: REALITY OR UTOPIA?

The authors examine the peculiarities of dispute resolution in esports and the current state of reforms. The author analyzes the factors influencing the choice of jurisdiction for consideration of disputes in the field of esports in the absence of clear rules for determining the jurisdiction and category of disputes in the field of esports.

Attention is drawn to the possible options for jurisdiction in the field of esports. The author notes the peculiarities of dispute resolution within the framework of litigation, commercial arbitration, sports arbitration court and special arbitration bodies or persons authorized to consider disputes and their legal regulation. The author describes the advantages and disadvantages of the existing arbitration bodies and focuses on the mechanisms that have the potential to improve dispute resolution in the esports industry. Given the practice of dispute resolution, it is summarized that arbitration and which institutions are currently the main places for dispute resolution in the field of esports.

It is concluded that due to the increasing inclusion of virtual sports (video games) in the category of sports, they should have the same protection regime, and therefore, the resolution of disputes related to them should fall under the jurisdiction of the Court of Arbitration for Sport. Therefore, the Court of Arbitration for Sport may potentially serve as the final court of appeal for any sports organization, if provided for in its regulations. At the same time, it is currently problematic that the Court of Arbitration for Sport has not yet recognised esports as a legitimate sport and has therefore not yet made any arbitral awards in cybersport disputes. This is the basis for the creation of a specialized court that would be able to consider a wide range of technical disputes related to video games. However, the author substantiates why the creation of a new institution is less effective than reforming the existing Court of Arbitration for Sport.

Key words: e-sports, jurisdiction, arbitration, Court of Arbitration for Sport, video games, video game specialists, commercial arbitration.

Каміллері Н., Гук І.-М. М. КАС ДЛЯ КІБЕРСПОРТУ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ УТОПІЯ?

У статті досліджено особливості вирішення спорів у кіберспорті та з'ясовано стан реформ у даній сфері. Проаналізовано фактори, що впливають на вибір юрисдикції для розгляду спорів у сфері кіберспорту в умовах відсутності чітких правил визначення юрисдикції та категорії спорів у сфері кіберспорту.

Звернено увагу на можливі варіанти юрисдикції у сфері кіберспорту. Зауважено особливості розгляду спорів в межах судового процесу, в комерційному арбітражі, у спортивному арбітражному суді та спеціальними арбітражними органами чи особами, що уповноважені на розгляд суперечок та їх правове регулювання. Розкрито переваги та недоліки існуючих арбітражних інстанцій та окрему увагу зосереджено на механізмах, що мають потенціал для покращення вирішення спорів у кіберспортивній індустрії. З огляду на практику розгляду спорів, підсумовано, що арбітраж та які інституції наразі є основними місцями для розгляду спорів у сфері кіберспорту.

Зроблено висновок, що завдяки включенню до категорії спорту віртуальних видів спорту (відеоігор), вони мають такий самий режим захисту, а отже, вирішення пов'язаних з ними спорів, повинне підпадати під юрисдикцію Спортивного арбітражного суду. Тому, спортивний арбітражний суд потенційно може слугувати остаточною апеляційною інстанцією для будь-якої спортивної організації, якщо це передбачено її регламентом. Водночас наразі проблематичним є те, що Спортивний арбітражний суд наголошує на широкому тлумаченні поняття "спорт" і це не виносив жодного арбітражного рішення щодо кіберспортивних спорів. Це слугує підставою для створення спеціалізованого інстанції, що змогла би розглядати широкий спектр технічних суперечок, пов'язаних з відео іграми. Однак, автором обгрунтовано, чому створення нової інституції є менш ефективним, ніж реформування вже діючого Спортивного арбітражного суду.

Ключові слова: кіберспорт, юрисдикція, арбітраж, Міжнародний спортивний арбітраж, відеоігри, фахівці у сфері відеоігор, комерційний арбітраж.

Introduction.

Esports, or electronic sports, is a form of competition using video games. This typically takes place as a form of organised competition between professional players who compete in a multiplayer arena. Despite the name, Esports are not limited to video games that simulate 'traditional' sports events. In fact, some of the most popular video games played have a combat or military nature.

In order to answer the question of whether esports should fall under the remit of the Court of Arbitration for Sport (CAS), one must first examine whether esports is actually recognised as a sport discipline. This question is a very controversial one.

Purpose and objectives. The purpose of the study is to analyze the peculiarities of dispute resolution in the esports industry and the place of the Court of Arbitration for Sport in this context. The objectives of the study are to find out the current state of dispute resolution in esports; analyze the problematic issues of the Court of Arbitration for Sport; consider ways to improve CAS as an international court for resolving disputes in the field of video games.

Research methods. The study used such methods as analysis and synthesis, comparison, systematization, and generalization. The analysis method was used to study certain characteristics of video game disputes and provide the main definitions of the concepts. The synthesis method, by combining the individual aspects of the phenomenon under study, helped to combine the properties of relations regarding dispute resolution in esports in its unity. The method of comparison made it possible to compare the effectiveness of different institutions and identify their common and distinctive features. The method of systematization helped to identify patterns in the regulation of relations in the field of esports, as well as to create a holistic picture of dispute resolution, including with the participation of video game companies or independent judicial authorities. The use of the generalization method made it possible to move from the individual to the general, from certain problematic issues of the Sports Arbitration Court to an understanding of the general situation in the field of esports dispute resolution, industry stakeholders, and their impact on regulatory mechanisms.

Main text. In reality, the esports sector is growing exponentially. The International Esports Federation of Esports (IESF) says esports is the "world's fastest growing sports", with the participation of millions of players and billions of fans.

Esport is recognised as a sport in many other countries across the globe and there are several international competitions held annually. The IESF boasts 130 mem-

ber countries, and the federation's main aim is to promote esports "as a true sport beyond barriers" [1].

This is a testament to the massive global support towards recognising esports as a sport. It is clear that esports is growing, and so is global support to recognise it as an official sport. However, there are some obstacles in the way.

The International Olympic Committee (IOC), while having made moves to recognise virtual gaming as a sport, limits itself to games that simulate actual sport, saying that video games that have a violent nature do not fall in line with its core values. It also has qualms with the lack of traditional physical skill found in esports [2; 3].

On 10th November 2022, the European Parliament adopted a resolution on esports and videogames. The resolution was widely welcomed by stakeholders, saying that, if implemented correctly, it will give the tools, support, recognition, and legitimacy which the esports sector has fought for for many years.

However, the resolution states that, due to differences in the economic nature of esports and sports, esports should be regulated separately from traditional sports. This aspect received criticism, including by the Malta Esports Association, which said that this 'dangerous' statement could make the situation worse., "Whether it's the criminalisation of match-fixing, the fiscal incentives for non-profit sports organisations and athletes, or the numerous schemes aimed at promoting sports amongst various sectors of society, are just a few reasons why esports should be dealt with as sports. Without this, esports remains in a legal and regulatory vacuum that is prejudicial to the growth of the sector in Europe" [4].

Despite this, the recognition of esports alongside traditional sports is growing. In turn, this creates the need for regulatory and arbitration bodies similar to those operating in the field of traditional sports. A number of esports governing bodies have been established to regulate the sector, chief among them the International Esports Federation. Based in South Korea, the federation's main goal is to have esports recognised as a legitimate sport. It describes esports as the "world's fastest growing sports", with the participation of millions of players and billions of fans. The federation says it is working on "creating disciplines and regulations alongside the stakeholders of the ecosystem for a fair and clean competitive space for Esports" [1].

But regulation and arbitration remains limited, with stakeholders, including game publishers and tournament organisers, often battling for the power to act as watchdogs and decide over disputes. And with

the sector experiencing an explosion in growth, so do the controversies that come along with it, including issues like doping, cheating and match-fixing. This situation has highlighted the need for a global sanctioning body.

Traditional sports have the Court of Arbitration for Sport, which acts like a court of final appeal. The world of esports has no such thing.

This leads to a situation where game publishers and tournament organisers often struggle for the power to hear and decide disputes. Because gaming companies often handle disputes internally, and according to their own policies, there is a splintered and inconsistent approach to global governance.

Stanisław Stokłosa, writing for Łukomski Niklewicz Adwokacka Spółka Partnerska, also argues that this situation often reveals conflicts of interest by stakeholders, as well as a lack of power to resolve issues of a commercial nature [5].

While there are some independent commissions in place, like the UK-based Esport Integrity Commission (ESIC), these do not enjoy full participation by industry participants, meaning that their authority is often incomplete and uncertain.

“ESIC is an opt-in decision-maker, meaning its decisions are only enforceable amongst its members” [6].

The lack of an independent, widely accepted sanctioning body has been cited by the IOC as a concern when considering esports for future Olympic Games [3].

Some experts argue that the CAS is the perfect dispute-resolution body for esports. The main argument for this is that the CAS already exists and has been established for several decades. It is often argued that the regulation for the esports sector is not all that different from traditional sports, which means that the infrastructure and framework already exist. According to Bird and Bird, arbitration is “particularly well-suited for esports, a nascent industry with a still-developing body of rules and regulations. Controversies are common, and formal methods of resolving those controversies aren’t yet set.”

Arbitration offers various benefits, including customised proceedings, privacy, cost-effectiveness and speed [6].

The benefit of the latter point has been highlighted, by Dr Robert Dingli, writing for Sportsdesk.com. “When sitting in its ad hoc capacity, CAS provides rapid responses to disputes that arise during such tournaments/championships. Such a rapid response is crucial for such tournaments/championships since they would seek to have as little as possible hindrance to their games” [7].

There are, however, a number of issues with regard to the CAS and esports. One such issue is the fact that CAS currently does not have any specialists in the field on their list of arbitrators. This means there is currently a lack of technical expertise on the matter. Another issue is the fact that no major esports stakeholders have so far subscribed to the idea of having the CAS act as a decision-making body [5].

Perhaps the most pertinent issue of them all is the fact that the CAS has not yet recognised esports as a sport under its remit.

Results

The world of esports clearly yearns for a unified, widely supported global body for sanctioning and arbitration. As many experts have pointed out, the structure already exists, and the CAS can fulfil this role with some tweaking. Such a process is not easy, however, as the CAS does not yet recognise esports as a legitimate sport. This is undoubtedly the first challenge that needs to be tackled. The second is to ensure that CAS is equipped with all the resources it needs, namely qualified personnel, to be able to successfully undertake this task. Choosing the CAS to fulfil this role also overcomes the problem of fragmentation and non-participation, since CAS is already regarded as the only global player in this specific field. Putting esports under the remit of the CAS is more desirable than establishing a new, similar body, since the latter does not guarantee worldwide acceptance and membership.

Conclusion

The explosion in esports experienced over the last decade has highlighted the need for an international legal body to deal with issues that are growing in parallel with this expansion. The growth in the sector has also come with many challenges, in various forms, including commercial disputes, doping and cheating. Currently, the system of settling disputes is highly fragmented, fraught with conflicts of interest and hampered by serious shortcomings. As the sector grows, so does the need for an overreaching dispute-resolution body. Some experts have suggested the creation of such a body to unify this field, but many others believe that the solution already exists, in the form of the Court of Arbitration for Sport (CAS). Currently, however, the CAS is unable to fulfil this role for three main reasons: it does not yet recognise esports as a legitimate sport, it does not have the required technical expertise and many stakeholders have not yet subscribed to the idea of having the CAS act as the decision-making body.

REFERENCES:

1. Esports is the fastest-growing sport in the world (2023) <https://iesf.org/about/what-we-do>
2. IOC to form 'two-speed' esports strategy (2019) Sport Business. <https://www.sportbusiness.com/news/ioc-to-form-two-speed-esports-strategy/>
3. Sumpiputtanadacha T., Murphy A. (2023) Esports and arbitration. Watson Farley & Williams. <https://www.wfw.com/articles/esports-and-arbitration/>
4. Schembri M. (2022) MESA's Reaction to the European Parliament Resolution on Esports and Video Games. Malta esports association. <https://esports.org.mt/mesas-reaction-to-the-european-parliament-resolution-on-esports-and-video-games/>
5. Łukomski J. (2020) Esports is in a dire need of arbitration court - here's why. Łukomski Niklewicz Adwokacka Spółka Partnerska. <https://lukomski-niklewicz.pl/esports-is-in-a-dire-need-of-arbitration-court-heres-why/>
6. ESports Disputes: Choosing your battleground (2018) Bird&Bird. <https://www.twobirds.com/insights/2018/global/esports-disputes-choosing-your-battleground>
7. Dingli R. (2022) Court of Arbitration for Sports. Sport desk. <https://sportsdesk.com.mt/2022/04/17/court-of-arbitration-for-sports/>

УДК 347.763:656.025.2]:[796.093-056.26]
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.5>

Ткалич Максим Олегович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4224-7231>

Самойленко Георгій Валерійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9455-1553>

Давидова Ірина Віталіївна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5622-671X>

ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ УЧАСНИКІВ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ – ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Спорт є важливою складовою соціокультурного розвитку будь-якої країни, а спортивні змагання – це важлива професійно організована зустріч груп людей, що має на меті намір перевершити суперника, домагаючись кращих результатів, показників. Участь у спортивних змаганнях дає змогу не лише представити свій регіон (країну тощо), але й потенційно дозволяє показати хороші результати спортсменам.

Організація спортивної події є важливим етапом в будь-якому спорті і потребує складних логістичних розрахунків для успішного проведення. Організатори турбуються, щоб кожен учасник прибув вчасно у визначене місце в оптимальній фізичній і моральній формі разом з необхідним екіпіруванням та додатковим устаткуванням без затримок, втрат або пошкоджень. Особливими учасниками є особи з інвалідністю. Тому, завданням організаторів є перевезення учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю на високому рівні.

Метою статті є виявлення особливостей нормативно-правового регулювання договору перевезення учасників спортивних змагань – осіб з інвалідністю, визначення проблем такого регулювання та розкриття системи правових джерел цієї сфери.

Задля досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання, як: проаналізувати нормативно-правову базу із вказаної проблематики та сучасний стан державно-правового регулювання договору перевезення учасників спортивних змагань, в тому числі осіб з інвалідністю, охарактеризувати правовідносини, що виникають у сфері фізичної культури і спорту, визначити проблемні питання сучасного законодавства в сфері регулювання перевезень спортсменів-осіб з інвалідністю та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

У статті розглянуто та проаналізовано нормативно-правову базу щодо регулювання договору перевезення учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю, сучасний стан державно-правового регулювання даних відносин, проблемні питання законодавства у цій сфері та запропоновано можливі шляхи їхнього вирішення.

***Ключові слова:** договір перевезення, спортсмени, учасники спортивних змагань, особи з інвалідністю, правове забезпечення, фізична культура.*

Tkalych M.O., Samoilenko H.V., Davydova I.V. THE CONTRACT FOR TRANSPORTATION OF PARTICIPANTS IN SPORTS COMPETITIONS – PEOPLE WITH DISABILITIES: FEATURES OF REGULATORY AND LEGAL REGULATION

Sport is an important component of the socio-cultural development of any country, and sports competitions are an important professionally organized meeting of groups of people with the aim of surpassing the opponent, achieving better results and indicators. Participation in sports competitions not only allows you to represent your region (country, etc.), but also potentially allows athletes to show good results.

The organization of a sports event is an important stage in any sport and requires complex logistical calculations for its successful implementation. The organizers are concerned that each participant arrives on time at the designated place in optimal physical and moral shape, together with the necessary equipment and additional equipment, without delays, losses or damages. Special participants are persons with disabilities. Therefore, the task of the organizers is to transport the participants of sports competitions – persons with disabilities at a high level.

The purpose of the article is to identify the peculiarities of the regulatory and legal regulation of the contract for the transportation of participants in sports competitions – persons with disabilities, to identify the problems of such regulation and to reveal the system of legal sources in this area.

In order to achieve the set goal, the following tasks were set: to analyze the regulatory and legal framework of the specified issues and the current state of the state-legal regulation of the contract for the transportation of participants in sports competitions, including persons with disabilities, to characterize the legal relations that arise in the field of physical education and sports, to identify problematic issues of modern legislation in the field of regulation of transportation of athletes-persons with disabilities and to propose possible ways to solve them.

The article examines and analyzes the regulatory legal framework regarding the regulation of the contract for the transportation of participants in sports competitions-persons with disabilities, the current state of state-legal regulation of these relations, problematic issues of legislation in this area, and possible ways of solving them are proposed.

Key words: transportation contract, athletes, participants of sports competitions, persons with disabilities, legal support, physical culture.

У сучасних умовах розвитку суспільних відносин важливу увагу відіграє логістичний зв'язок. Зокрема, важливо забезпечити належне логістичне сполучення для учасників спортивних змагань.

Розглянемо загальні положення про перевезення.

Загалом, у широкому сенсі, логістикою називають будь-які процеси, пов'язані з транспортуванням, зберіганням та обробкою будь-яких предметів та осіб.

Щодо перевезень, можна виокремити наступні їх ознаки:

1) ці відносини фокусуються в договірному регулюванні надання транспортних послуг;

2) вони універсалізуються під натиском глобалізації економіки та запозичень прогресивних правових форм регулювання суспільних відносин;

3) є частиною державної політики з адаптації законодавства України до вимог законодавства країн ЄС;

4) попри розбіжності в конструкціях договору (в ЦК України - правочинна і домовленісна (ст. 626), а в ГК зобов'язальницька (ст. 179) насправді особливих розбіжностей в реальних договорах немає;

5) що ЦК, а особливо ГК у їх нинішній конструкції не забезпечують повноти регулювання перевезень і основне навантаження припадає на поточні закони та особливо підзаконні акти;

6) укладення договорів, їх зміст та інші складові формуються з урахуванням судової практики та можливого розгляду спору у суді.

Водночас окремих законодавчих положень щодо регулювання відносин у сфері перевезень учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю немає.

Так, окремі положення щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю, організації спортивних

заходів та транспортування учасників містяться в Декларації про права інвалідів, Стандартних правилах щодо урівняння можливостей інвалідів, Законі України «Про фізичну культуру та спорт», Наказі Міністерства молоді та спорту «Про затвердження Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок забезпечення їх учасників» та Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Разом з тим, практично відсутні сумарні інформаційні джерела щодо організації спортивних змагань для осіб з особливими потребами. Крім того, повільно відбувається адаптація паролімпійського спорту до вимог сучасного суспільства, зокрема інформатизації та створення безбар'єрних можливостей.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт», містить недоліки загального концептуального осмислення проблеми спортивної діяльності в Україні визначає, що до суб'єктів сфери фізичної культури і спорту відносяться фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту. Суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади. Закон по суті є єдиним джерелом законодавчого регулювання фізкультурно-спортивних відносин в Україні за умови, що всі інші нормативно-правові акти повинні бути з ним змістовно узгодженими. Водночас окремих вимог щодо перевезення учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю у зазначеному законі немає.

Наявна інформація про транспортування окремих багаж, необхідний для участі у змаганнях тощо.

Одночасно спортсмени вимогливі до умов транспортування та потребують високого рівня сервісу, а їх обладнання найчастіше є великогабаритним та може легко пошкодитись при транспортуванні. На деяке необхідно отримувати додатковий дозвіл на перевезення (наприклад гвинтівки для біатлону). Іншим важливим завданням є визначення виду транспорту або їх комбінування. На різних спортивних подіях використовується як сухопутний, так водний і повітряний види транспорту. Та найважливішими вимогами є швидкість і комфорт. Крім того, для усіх учасників змагань на період перевезення та виступів є обов'язкове страхування.

Особливості фактичного виконання перевезення виникають і при проведенні спортивних подій у складних для доступу звичайного транспорту місцях, а також в складних погодних умовах. Це зумовлює додаткові проблемні питання при логістиці. В таких випадках застосовується спеціальна техніка: починаючи від водних мотоциклів і катерів, аж до гірських витягів і, навіть, гелікоптерів. Та таке транспортування для осіб з інвалідністю може бути ускладненим.

Та, як бачимо, не зважаючи на збільшення кількості спортсменів з інвалідністю, правове регулювання не йде в ногу з часом та законодавство не закріплює особливості регулювання перевезення спортсменів з інвалідністю.

Сучасний спорт – закономірний результат пізнавальної діяльності людини. Все більшого значення в сучасному суспільстві набуває спорт осіб з інвалідністю. Вони беруть участь у різноманітних змаганнях, а тому світ переконується в тому, що спорт не є прерогативою тільки здорових людей, і що особи, навіть з такими важкими вадами як сліпота, пошкодження хребта і спинного мозку, церебральний параліч тощо можуть стати спортсменами і брати участь у змаганнях.

Спорт серед осіб з інвалідністю в Україні - відносно новий розділ у теорії і практиці спортивного тренування і змагальної діяльності, який потребує уваги, вивчення та законодавчої регла-

ментації. Недостатньо досліджені можливості організації спортивних змагань та перевезення спортсменів-осіб з інвалідністю не сприяють реальному забезпеченню прав таких спортсменів.

Враховуючи те, що відсутні приписи, що підлягають виконанню, важко звести до мінімуму випадки порушення законів, прав людини та забезпечення фактичного здійснення та всебічну охорону прав та свобод всіх і кожного зокрема спортсмена.

Законодавче регулювання фізкультурно-спортивних відносин, а саме договору перевезення учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю може слугувати одним із засобів модернізації фізкультурно-спортивного законодавства. При цьому, важливо комплексно врегулювати питання щодо спортсменів з інвалідністю, та створити юридичний каркас призначений регулюванню специфічної сфери суспільних відносин, що виникають у процесі організації та здійснення спортивної і фізкультурної діяльності, а також щодо реалізації в цій сфері політики органами публічної влади України.

Таким чином, можна зробити висновок, що попри достатню врегульованість договору перевезення в Україні, питання щодо врегулювання перевезення учасників спортивних змагань, в тому числі осіб з інвалідністю на законодавчому рівні врегульовані недостатньо. Це зумовлює необхідність перегляду істотних умов у договорі перевезення учасників спортивних змагань-осіб з інвалідністю. Наразі назріла нагальна необхідність ґрунтовного удосконалення нормативно-правового регулювання спортивної діяльності, в тому числі організації спортивних змагань. Забезпечення безпеки та захист здоров'я і життя потребує будь-яка людина, що займається фізичною культурою і спортом, а не тільки спортсмен спорту вищих досягнень.

Фізична культура і спорт – це галузь, перед якою стоїть низка завдань, основними з яких є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовій спільноті, а тому і належне законодавче регулювання всіх необхідних процедур.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Декларація про права інвалідів. Резолюція № 3447 Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1975. URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_117
2. Стандартні правила щодо урівняння можливостей інвалідів. Резолюція № 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1993. URL: <https://repository-ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20900....pdf>
3. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII : станом на 04 травня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 25.07.2023).

4. Про затвердження Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок забезпечення їх учасників: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 09.02.2018 № 617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0264-18#Text>
5. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
6. Бріскін Ю.А. Організаційні основи паралімпійського спорту: навчальний посібник. Л.: «Кобзар». 2004. 180 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/7247/1/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf>
7. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В. Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. К. 2012. 216 с. URL: https://ud.org.ua/images/pdf/Invalidnist_ta_suspilstvo.pdf
8. Інформація про стан реалізації положень Конвенції про права осіб з інвалідністю. 2017. Сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/28711.html?PrintVersion>
9. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України. : дис. ...д.ю.н. 12.00.03. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України, Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль. 2019. 502 с. URL: <https://mydisser.com/en/avtoref/view/29677.html>
10. Міняйло Д.Г. Принцип рівності та недискримінації в механізмі забезпечення прав пасажирів з інвалідністю за договором перевезення пасажирів. Юридичний науковий електронний журнал. Вип. 10. 2022. С. 781–784. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/197.pdf
11. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 304 с. URL: <https://jurkniga.ua/mekhanizm-ta-principi-regulyuvannya-dogovirnikh-vidnosin-u-civilnomu-pravi-ukrayini/>
12. Рибчич І.Є. Правові аспекти державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні. Державне будівництво. 2015. Вип. 1. С. 1–10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=DeBu_2015_1_33
13. Самойленко Г.В. Договір перевезення пасажирів: теорія та практика забезпечення прав пасажирів. Дис. ...доктора юрид. наук : 12.00.03. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2021. 567 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14547>
14. Шишка Р.Б. Механізм правового регулювання перевезень. Юридичний вісник. 2014. Вип. 3 (32). С. 120–125. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Npnau_2014_3_25
15. Чередник Р.В. Спорт як сфера правового регулювання: загальнотеоретичний аспект. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 60. С. 556–562. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=apdp_2011_60_79
16. Чокля О.І., Фальковський А.О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. Вип. 2. URL: <http://puuv.onua.edu.ua/index.php/puuv/article/view/554>
17. Янковець І.В. Дискримінація та інституційний механізм її подолання в Україні. Дис. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «081» Право. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса. 2020. 300 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14440>

REFERENCES:

1. UN (1975) Deklaratsiia pro prava invalidiv. Rezoliutsiia № 3447 Heneralnoi Asamblei OON vid 09.12.1975 [Declaration on the Rights of Disabled Persons. General Assembly of the UN Resolution 3447] Retrieved from: https://zakon.cc/law/document/read/995_117 [in Ukrainian].
2. UN (1993) Standartni pravyla shchodo urivniannia mozhlyvostey invalidiv. Rezoliutsiia № 48/96 Heneralnoi Asamblei OON vid 20.12.1993 [Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. General Assembly of the UN Resolution 48/96] Retrieved from: <https://repository.-ldufk.-edu.ua/bitstream/34606048/20900....pdf> [in Ukrainian].
3. Pro fizychnu kulturu i sport, Zakon Ukrainy [On physical culture and sports, Law of Ukraine] № 3808-XII (2022) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok orhanizatsii i provedennia ofitsiinykh sportyvnykh zmahani i navchalno-trenuvalnykh zboriv ta poriadok zabezpechennia yikh uchasnykiv: Nakaz Ministerstva molodi ta sportu Ukrainy [On the approval of the Regulation on the procedure for organizing and holding official sports competitions and educational and training meetings and the procedure for providing for their participants: Order of the Ministry of Youth and Sports] № 617 (2018). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0264-18#Text> [in Ukrainian].
5. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii iz stvorennia bezbar'iernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the approval of the National Strategy for the creation of a barrier-free

space in Ukraine for the period until 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine] № 366-p (2021). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

6. Briskin Yu.A. (2004) Orhanizatsiini osnovy parolimpiiskoho sportu: navchalnyy posibnyk. [Organizational basics of Paralympic sports: a study guide.] L.: «Kobzar». 180 p. Retrieved from: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/7247/1/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf> [in Ukrainian].

7. Invalidnist ta suspilstvo: navchalno-metodychnyy posibnyk [Disability and society: educational and methodological guide] Za zah. redaktsiieiu Baydy L.Iu., Krasiukovoi-Enns O.V. Kol. avtoriv: Bayda L.Iu., Krasiukova-Enns O.V., Burov S Yu., Azin V.O., Hrybalskyi Ya.V., Nayda Yu.M. K. 2012. 216 s. Retrieved from: https://ud.org.ua/images/pdf/Invalidnist_ta_suspilstvo.pdf [in Ukrainian].

8. Informatsiia pro stan realizatsii polozhen Konventsii pro prava osib z invalidnistiu [Information on the state of implementation of the provisions of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.] 2017. Sait Ministerstva infrastruktury Ukrainy. Retrieved from: URL:<https://mtu.gov.ua/news/28711.html?PrintVersion> [in Ukrainian].

9. Lukasevych-Krutnyk, I.S. (2019) Dohovirni zoboviazannia z nadannia transportnykh posluh u tsyvilnomu pravi Ukrainy [Contractual obligations for the provision of transport services in the civil law of Ukraine] : dys. ...d.iu.n. 12.00.03. NDI pryvatnoho prava i pidpriemnytstva imeni akademika F.H. Burchaka Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, Ternopil'skyi natsionalnyy ekonomichnyy universytet. Retrieved from: <https://mydisser.com/en/avtooref/view/29677.html> [in Ukrainian].

10. Miniailo D.H. (2022) Pryntsyp rivnosti ta nedeskryminatsii v mekhanizmi zabezpechennia prav pasazhyra z invalidnistiu za dohovorom perevezennia pasazhyra [The principle of equality and non-discrimination in the mechanism of ensuring the rights of a passenger with a disability under a contract of carriage of a passenger]. Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal Electronic Scientific Journal, (10), 781–784. Retrieved from: http://lsej.org.ua/10_2022/197.pdf [in Ukrainian].

11. Pohribnyy, S.O. (2009) Mekhanizm ta pryntsypy rehuliuвання dohovirnykh vidnosyn u tsyvilnomu pravi Ukrainy [The mechanism and principles of regulation of contractual relations in the civil law of Ukraine]: monohrafiia. Kyiv: Pravova yednist, 304 s. Retrieved from: <https://jurkniga.ua/mekhanizm-ta-principi-regulyuvannya-dohovirnykh-vidnosyn-u-cyvilnomu-pravi-ukrayini/> [in Ukrainian].

12. Rybchych, I.Ie. (2015) Pravovi aspekty derzhavnogo upravlinnia sferoiu fizychnoi kultury i sportu v Ukraini [Legal aspects of state management in the field of physical culture and sports in Ukraine]. Derzhavne budivnytstvo-State Building, (1), 1–10. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=DeBu_2015_1_33 [in Ukrainian].

13. Samoilenko, H.V. (2021) Dohovir perevezennia pasazhyra: teoriia ta praktyka zabezpechennia prav pasazhyra [The contract of carriage of a passenger: theory and practice of ensuring the passenger's rights]. Dys. ...doktora yuryd. nauk : 12.00.03. Odesa: Natsionalnyy universytet "Odeska yurydychna akademiia». 567 s. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14547> [in Ukrainian].

14. Shyshka, R.B. (2014) Mekhanizm pravovoho rehuliuвання perevezen. Yurydychnyy visnyk – Legal Herald, (3-32), 120-125. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npnau_2014_3_25 [in Ukrainian].

15. Cherednyk, R.V. (2011) Sport yak sfera pravovoho rehuliuвання: zahalnoteoretychnyi aspekt [Sport as a field of legal regulation: a general theoretical aspect] Aktualni problemy derzhavy i prava – Current Problems Of the State and Law, (60), 556–562. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apdp_2011_60_79 [in Ukrainian].

16. Choklia, O.I., Falkovskyi, A.O. (2020) Spetsyfika derzhavno-pravovoho rehuliuвання fizychnoi kultury i sportu v Ukraini [Specifics of state legal regulation of physical culture and sports in Ukraine] Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk – Prykarpattya Legal Herald, (2). Retrieved from: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/554> [in Ukrainian].

17. Yankovets, I.V. (2020) Dyskryminatsiia ta instytutsiynyy mekhanizm ii podolannia v Ukraini [Discrimination and The Institutional Mechanism of Overcoming it in Ukraine]. Dys. na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filo- sofii za spetsialnistiu «081» Pravo. Natsionalnyy universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa. 300 s. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14440> [in Ukrainian].

УДК 347.44:[796:004.7]
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.6>

Толмачевська Юлія Олегівна,
аспірантка
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7964-8875>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ У КІБЕРСПОРТІ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Стаття є науковим дослідженням цивільно-правових договорів у кіберспорті. Порівняно з традиційним спортом у кіберспорті договори наділені певними особливостями, які пов'язані з об'єктивними умовами діяльності кіберспортсменів. Ключова відмінність кіберспортивних договорів від аналогів у традиційному спорті полягає в особливій ролі прав інтелектуальної власності.

За допомогою правової конструкції договору в кіберспорті закріплюється правовий статус учасників кіберспортивних відносин. Для кіберспортсмена це відіграє значну роль, адже він наділяється правами та обов'язками – набуває правового статусу. Спортсмени-новачки часто стають жертвами недотримання договірної форми, укладаючи усний договір зі своїми контрагентами. На усну угоду потім важко посилатися в суді як на підставу своїх вимог та/або заперечень за позовом у спорі. Отже, правовий статус кіберспортсмена може бути захищений за допомогою продуманого, рівноправного та справедливого договору, де будуть враховані всі його права та інтереси.

Авторка статті дійшла висновку, що для оптимального правового регулювання найкраще сприймати кіберспортсменів в якості незалежних виконавців, а не найманих робітників. Однак, у суді може бути встановлено, що правова природа відносин між сторонами не відповідає встановленому договору, внаслідок чого на сторону, яка фактично здійснювала більший контроль та владні повноваження (відносини підпорядкування і субординації, як між робітником та роботодавцем) над іншою стороною, буде покладена більша відповідальність, як на роботодавця – відповідно до трудового права.

Ключові слова: спорт, кіберспорт, договір, контракт, правове регулювання.

Tolmachevska Yu. O. CIVIL LAW CONTRACTS IN ESPORTS: LEGAL ANALYSIS

The article is a scientific study of civil law contracts in eSports. Compared to traditional sports, contracts in eSports are endowed with certain features that are related to the objective conditions of activity of eSportsmen. The key difference between e-sports contracts and their counterparts in traditional sports lies in the special role of intellectual property rights.

With the help of the legal construction of the contract in e-sports, the legal status of the participants in e-sports relations is fixed. For an e-sportsman, this plays a significant role, because he is endowed with rights and obligations – acquires a legal status. Rookie athletes often become victims of non-compliance with the contractual form, concluding a verbal contract with their counterparties. It is then difficult to refer to the oral agreement in court as a basis for your claims and/or objections to the claim in the dispute. Therefore, the legal status of an e-sportsman can be protected with the help of a well-thought-out, equal and fair contract, where all his rights and interests will be taken into account.

The author of the article came to the conclusion that for optimal legal regulation it is best to perceive e-sportsmen as independent performers, and not hired workers. However, it may be established in court that the legal nature of the relationship between the parties does not correspond to the established contract, as a result of which the party that actually exercised greater control and power (relationship of subordination and subordination, as between an employee and an employer) over the other party will be assigned greater responsibility as an employer - in accordance with labor law.

Key words: sport, eSports, agreement, contract, legal regulation.

Правова конструкція цивільно-правового договору є базовою для кіберспорту, адже тільки так можна упорядкувати різноманітні за своїм характером відносини, що виникають під час організації кіберспортивної діяльності за умови відсутності нормативно-правового регулювання.

Варто зауважити, що офіційні правила з кіберспорту (електронного спорту), не містять жодної згадки про договірні відносини між учасниками кіберспорту. Наприклад, в правилах немає згадок про договір, ані про контракт.

Отже, існує об'єктивна потреба в правовому аналізі цивільно-правових договорів у кіберспорті.

Договори в кіберспорті є односторонніми або двосторонніми. Наприклад, односторонній договір в кіберспорті має на увазі наявність в однієї сторони лише права, а в іншій – лише обов'язку. У такому випадку власник команди зобов'язується платити зарплатню гравцю незалежно від того, чи грає він в основному складі та чи грає взагалі. Двосторонні договори є більш поширеними і стосуються переліку взаємних прав та обов'язків,

які виникають в контрагентів при укладенні договору. Такі договори стосуються спортивної діяльності гравця в команді в цілому, переходу спортсмена з одного клубу в інший, спонсорства команди тощо.

Кіберспортсмен, що уклав контракт, відповідно до якого отримує грошову винагороду, з юридичної точки зору, має гарантії того, що є професійним спортсменом, оскільки цивільно-правовим договором закріплюється його правовий статус. Водночас, з фактичної точки зору, важливим критерієм є час, проведений у грі. У цьому сенсі можна проводити паралелі з часом польоту в професійних пілотів: кваліфікація вища, якщо кількість годин нальоту більша. Гравець з показником нижче середнього часу в грі не може в повному сенсі вважатися професіоналом.

Отже, поєднання цих двох факторів створює «профіль» професійного гравця (достатня кількість ігрового часу є тим фактором, на який звертають увагу при розгляді кандидатури для приєднання до команди).

Звичайно, команда може мати юніорський склад, можна мати гравців, які мають менше середнього проведеного часу в грі, наприклад, менше 250 годин, і отримувати винагороду від клубу за тренування та участь в змаганнях. Чи робить це таких юніорів професіоналами?

З юридичної точки зору, спортсмен, для якого заняття спортом є основним джерелом доходу, може вважатися професійним спортсменом, адже це є його фах. Однак, питання кваліфікації є важливим для розуміння якісних характеристик, тому можна стверджувати, що воно йде далі від формально-юридичного визнання спортсмена професіоналом тільки на підставі того, що він має контракт із клубом, відповідно до чого отримує винагороду. Отже, з цієї точки зору, професійний спортсмен у своєму правовому статусі базується на тому, що має укладений з клубом контракт, відповідно до якого отримує винагороду за спортивну діяльність (формально-юридична площина), та має достатню спортивну кваліфікацію (фактична площина). Раціонально, що поєднання цих двох факторів дає нам підстави вважати, що перед нами професійний спортсмен, і відрізнити його таким чином від аматора. При цьому, питання про те, чи можна вважати юніорський склад професійного клубу, гравці якого отримують винагороду, професійними спортсменами в повному сенсі слова, є питанням їх кваліфікації, ігрової майстерності, або фаховості.

Статус професійного спортсмена зобов'язує його до особливого способу життя. Позаяк

спортсмен має постійно підтримувати форму, брати участь в тренуваннях, у договорі з клубом зазвичай містяться й інші вимоги. Серед них можуть бути зобов'язання носити форму команди, представляти командну символіку, інші іміджеві вимоги. До цього також можна додати заборону на ведення перемовин про перехід до іншого клубу без погодження з керівництвом команди. Клуб не може позбавити гравця права на трансфер, однак договором може бути передбачено обов'язкове попередження про такий намір або про отримання пропозиції про перехід.

Якщо гравець сам сплачує суму відступних за контрактом, його можуть певний час не допускати до участі в змаганнях, але якщо він просто залишить команду, то за неписаними правилами в галузі кіберспорту, його не допускать до змагань взагалі.

Сума трансферу залежить від таких характеристик, як заробітна плата за контрактом, строк дії угоди гравця з клубом, «переможність» гравця (коефіцієнт корисної участі в змаганнях, успішність).

Строки в контрактах про кіберспортивну діяльність є більш гнучкими за, наприклад, футбольні або баскетбольні контракти, де є чіткий графік відповідно до сезону, який починається і закінчується у встановлені строки, з періодом, призначеним для переходу гравців з однієї команди в іншу, що спрощує діяльність для агентів та клубів, оскільки саме в цей період (трансферний сезон/трансферне вікно) є всі можливості та час для ведення перемовин.

Подібні строки в кіберспорті не є такими чіткими, а трансфери носять більш договірну природу, оскільки немає загального регулювання, яке, наприклад, встановлюється в футболі національними або міжнародними федераціями. Відповідно до цих актів врегульовано строки та процедури укладення трансферу гравця з одного клубу до іншого. Наприклад, трансфери можливі лише під час трансферного вікна. Крім цього, в американському баскетболі процедура драфту передбачає умови, за яких один клуб не може концентрувати в себе топових гравців, тому топовий гравець змушений підсилувати інші команди.

На даний момент такі підходи лише розвиваються в кіберспорті, отже деякі команди потенційно є набагато сильнішими за всі інші внаслідок скупчення сильних гравців, недоступних для фінансування меншими клубами.

Оскільки кіберспортсмени є кваліфікованими комп'ютерними користувачами, для них не є проблемою застосування криптовалют для укладання смарт-контрактів. Смарт-контракти є алгорит-

мом, який задіюють для здійснення транзакції криптовалюти. Наприклад, команда-переможець турніру може укласти договір з організатором, договір про зарахування коштів у випадку перемоги. Кошти будуть зараховані автоматично по наперед встановлених реквізитах. Перевагами смарт-контрактів є автоматизованість процесу, надійність переказу коштів, швидкість та зручність, оскільки транзакцію можна здійснити не виходячи з дому. Її гарантування та підтвердження також не потребує фізичної присутності і може здійснюватися дистанційно. Недоліками смарт-контрактів є те, що вони не є повним аналогом договорів у реальному житті, адже створені таким чином, щоб гарантувати операцію, яка умовно проходить за принципом «якщо А, то В надходить до В», тобто, якщо команда перемагає на турнірі, то винагорода надходить на рахунок переможця. Для того, щоб транзакція відбулася, організатор вводить дані в ланцюжок, що команда дійсно перемогла, чим здійснює транзакцію. Тобто, принцип дії смарт-контрактів доволі простий і передбачає переказ криптовалюти з одного рахунку на інший, якщо виконано умову для здійснення переказу, що підтверджує сторона договору, яка здійснює переказ. Сторона, яка переказує кошти, володіє власним «ключем», що верифікує її особу при здійсненні транзакції, гарантуючи її правомірність. Смарт-контракти можуть використовуватися не тільки для виплати призових за перемогу в змаганнях. Їх також можуть застосовувати при угодах щодо спонсорства, реклами.

Важливі зауваження стосовно договорів у кіберспорті наводить в своїй публікації R. Quiles. За його словами, договір між клубом і гравцем є найважливішим у кіберспорті [1]. У цій галузі склалася практика вважати спортсменів незалежними виконавцями (англ. «independent contractors») відповідно до договорів про (професійну) (спортивну) діяльність в кіберспорті, однак неоднозначний вибір моделі правового регулювання в договорів може мати наслідком підвищену відповідальність для клубу відповідно до трудового права – як роботодавця перед робітником, якщо не додержано форми договору, а також поставлено гравця в значне підпорядкування клубові з великою кількістю елементів контролю відповідно до (трудоного) договору. З цієї точки зору, це лише підвищує актуальність правильної регламентації укладення договорів у кіберспорті, щоб як клуби так і гравці не потрапляли у відносини, які є не вигідними для обох сторін, коли одна сторона не має достатньої свободи, а інша наражається на відповідальність, на яку не роз-

раховувала. Отже, беззаперечною є думка, що договори в кіберспорті потребують ретельного та виваженого укладення з метою уникнення недобросовісного виконання, порушення прав та інтересів сторін, неоднозначного, суперечливого тлумачення сторонами змісту угоди.

R. Quiles зазначає, що команди можуть укласти з гравцями договір в усній формі, однак це залишається неефективною формою договору, оскільки вимагає значних зусиль у випадку, якщо спір між сторонами дійде до суду. Автор наводить приклад, відповідно до якого, в разі, коли за один турнір гравець отримав 80% призових, а наступного разу – 60%, суд може зробити висновок, що попередні 80% були встановленими відповідно до договору між сторонами процентами виплат від призових на турнірах, – якщо стосовно 80% спору не було, а стосовно 60% він виник.

R. Quiles вказує, що в такому випадку мова йде про з'ясування «established pattern of practice», тобто, усталеної практики відносин між сторонами – поняття, аналог якого ми можемо зустріти в ч. 4 ст. 213 Цивільного кодексу України [2] поряд з іншими обставинами, які мають істотне значення при тлумаченні правочину, наприклад, мета укладення, зміст попередніх переговорів, подальша поведінка сторін, звичаї ділового обороту тощо.

Зауважимо, однак, що ці обставини беруться до уваги тоді, коли не вдається встановити справжню волю сторони відповідно до буквального або системного тлумачення, вказаного у правилах ч. 3 ст. 213 кодексу.

Додамо також те, що згідно з ч. 1 ст. 637, а також ч. 1 ст. 213, тлумачення договору перш за все належить самим сторонам. У такому випадку мова йде про автентичне тлумачення. На противагу цьому, відповідно до ч. 2 ст. 213, обидві або одна із сторін може вимагати витлумачити договір у судовому порядку. Таким чином, цивільне законодавство пропонує градацію тлумачення договору, відповідно до якої пріоритет належить автентичному тлумаченню, для якого правила, зазначені в ч. 3, 4 ст. 213, носять рекомендаційний характер (однак, для судів є обов'язковими).

Отже, як було вказано вище, встановлення дійсної волі сторін усного договору в кіберспорті може стати несприятливим тягарем в судовому процесі, через що рекомендованою є письмова форма договору в кіберспорті.

На думку R. Quiles, у кіберспорті команда вимушена кожен раз укладати особливий контракт, узгоджуючи всі умови з конкретним гравцем, тому кожен контракт буде відрізнятися в своїх деталях від усіх інших, зважаючи на час, місце,

предмет, мету, особисті преференції сторін. Втім, існують і випадки типових договорів, наприклад, які встановлені кіберспортивною лігою і вимагаються до укладення з усіма гравцями з необхідним мінімумом однакових умов, наприклад, стосовно мінімальної винагороди, медичного та соціального страхування, відповідальності за вживання допінгу, умов відпочинку тощо. Для юридичної науки, однак, важливо, щоб кіберспортивна галузь в підсумку прийшла до спільного знаменника стосовно характеристики цивільно-правового договору та його типових умов, що дає можливість унормувати практику укладення таких договорів.

Як пише R. Quiles, якщо в правовідносинах між командою та гравцем останній фактично знаходиться в позиції підпорядкування, при судовому розгляді спору може виявитися, що характер відносин між сторонами є трудово-правовим, навіть якщо це не вказано в договорі як обрана модель правового регулювання. Через це команди прагнуть мати справу з незалежними виконавцями, а не найманими працівниками. Причиною цього слугує менший тягар відповідальності на команді, гнучкі строки залучення кіберспортсмена, наприклад, на одну подію, один місяць тощо, менші витрати на його утримання, спрощений рекрутинг та звільнення, полегшена відповідь на позови. Як вказує R. Quiles, незалежні виконавці не отримують такого ж захисту, як працівники, згідно з федеральним законодавством та законодавством штату, особливо щодо припинення звільнення. Це також означає зменшення небезпеки судових позовів за дії працівника або отримання позовів від самого працівника: у першому випадку – корпоративної відповідальності, у другому – трудово-правової відповідальності у спорах працівника і роботодавця.

Внаслідок такої різниці в правовому регулюванні відносин між командою (клубом) і незалежним виконавцем – з одного боку, – і командою (клубом) і найманим працівником – з іншого, – суди в США застосовують тестовий підхід для встановлення характеру правовідносин між сторонами в кіберспорті (R. Quiles в своїй роботі пояснює це на прикладі договору між командою і спортсменом, суд у м. Нью-Йорк).

Перший називається Economic Realities Test. Він визначає наступні критерії відносин між сторонами і порівнює їх:

- 1) ступінь контролю (команди над спортсменом);
- 2) ступінь інвестування та отримання дивідендів;
- 3) ступінь навичок та незалежності/ініціативності, необхідних для виконання роботи;

- 4) постійність, тривалість відносин;
- 5) ступінь невід'ємності роботи однієї сторони (спортсмена) для бізнесу іншої (команди).

Другим є Common Law Test. Він співставляє наступні характеристики:

- 1) як виконується робота: за вказівками команди чи на власний розсуд спортсмена;
- 2) вступ в аналогічні договірні відносини: чи міг спортсмен укладати договори про спортивну діяльність з іншими особами;
- 3) чи отримував спортсмен додаткові виплати (від команди або інших суб'єктів), окрім основної винагороди за предметом договору (англ. fringe benefits – додаткові пільги);
- 4) чи є в команди обов'язок (борги, заборгованості) із нарахування заробітної плати (англ. payroll);
- 5) чи існував у спортсмена чіткий робочий графік (англ. "fixed schedule").

В обох цих тестах, суди вивчають усі відповіді, щоб визначити, як класифікувати трудові відносини сторін. Варто зазначити, що суди також можуть застосовувати додаткові фактори на свій розсуд. Прикладом додаткового фактору в контексті кіберспорту може бути те, чи зобов'язаний гравець носити уніформу чи жити в будинку команди.

Результати тестів залежать від того, скільки контролю має команда над своїми гравцями: чим його більше, тим вища ймовірність, що гравець виступає не як незалежний виконавець, а як найманий працівник. Команда (клуб) в такому випадку є роботодавцем. Як зазначає R. Quiles, оскільки відповідальність за стосунки між працівником і роботодавцем може бути значною для команди, особливо якщо ця відповідальність не передбачається договором або не є бажаною, контракт гравця має бути ретельно продуманим, щоб уникнути таких небажаних ситуацій.

Як вказує J. M. Jacobson, типові умови договору про спортивну діяльність професійного геймера (кіберспортсмена) включають [3]:

1. Строк дії договору, можливості подовження або оновлення.
2. Організація діяльності кіберспортсмена. Управління, графік виступів.
3. Трансферна політика. Умови ведення переговорів. Трансферні бонуси. Відступні.
4. Спортивний гонорар. Заробітна плата. Розподіл призових у команді. Доходи спортсмена від стримінгу, реклами, спонсорства.
5. Зобов'язання. Години стримінгу. Реклама команди або мерчендайзинг. Поява в медіа. Інтерв'ю. Пости в соцмережах. Інформаційна політика.

6. Інтелектуальна власність гравця. Бренд спортсмена.

7. Клубні витрати. Поїздки. Участь в турнірах. Підвищення кваліфікації. Бут-кемпи (тренувальний табір).

8. Умови зміни, розірвання або призупинки договору.

Умова про строк дії договору пов'язана з умовою про його дострокове розірвання, що обов'язково має бути деталізовано. У договорі має бути зазначено, кому належатимуть права на вироблений продукт, наприклад, якщо це кошти від прямих трансляцій на стримінгових платформах, особливо, після закінчення строку договору або його дострокового припинення.

Важливою ознакою угод в кіберспорті є умова про ексклюзивність договору. Якщо контракт є ексклюзивним, сторона відмовляється від укладення аналогічних угод з третіми сторонами.

Чіткий розподіл зобов'язань та їх деталізація в контракті є запорукою успішної взаємодії між гравцем та клубом. Клуб має діяти в найкращих інтересах гравця, що бажано прямо передбачити в договорі. Для ефективної взаємодії між сторонами, у договорі мають бути чітко передбачені наслідки невиконання або недобросовісного виконання зобов'язання.

У положеннях про винагороду має бути чітко зазначено: розмір, час, спосіб отримання винагороди; чи можливо отримати додаткову винагороду і на яких умовах; яким чином відбувається розподіл коштів у команді; в якому порядку можливі відшкодування витрат.

Право інтелектуальної власності є особливою рисою кіберспорту, тому згадується в договорах у цій сфері частіше. Найближчим аналогом є іміджеві права в класичних контрактах. На відміну від них, кількість нюансів стосовно інтелектуальної власності в кіберспорті більша за обсягом. Наприклад, це стосується ліцензій на трансляцію ігрового контенту, прав на використання гри або її елементів тощо. Це пов'язано з тим, що в класичному спорті ніхто не має виключних прав на гру. Наприклад, у футболі немає власника прав на нього, як і в інших видів спорту. Таким, між іншим, є один із аргументів противників надання кіберспорту статусу спорту, рівного класичним його видам.

Кіберспортсмени є медійними персонами. Вони є активними користувачами соцмереж, беруть участь в дискусіях, перевіряють новини та відео інших гравців. У них підвищена активність на платформах, які надають доступ до переглядів ігрового контенту, наприклад, YouTube або

Twitch. Це допомагає бути в курсі подій ігрових подій, використовувати перегляд не тільки для розваги, але й для підвищення кваліфікації.

У договорі має бути умова стосовно стримінгових прав. Наприклад, розробник може надати право клубу та його гравцям використовувати ігровий контент на власну користь в обмін на рекламу бренду розробника або навпаки встановити плату за трансляції та доступ до своєї гри. Договором можуть бути передбачені інші правомірні умови по використанню ігрового контенту.

Відповідно до змісту договору, не має виникати сумнівів стосовно володільця інтелектуальних прав, стосовно яких саме прав інтелектуальної власності домовляються сторони, який їх обсяг і т.д. Мають бути зазначені обмеження, які накладаються володільцем (ліцензіаром) на користування інтелектуальною власністю. Сторони мають узгодити, згідно з яким законодавством будуть вирішуватися спори стосовно інтелектуальної власності, про яку йдеться в угоді.

Договір має містити інформацію стосовно того, якою є частка та порядок нарахування спонсорських коштів. У договорі має бути врегульовано право сторони (спортсмена) укласти власні спонсорські угоди з третіми сторонами. Також має бути вирішено питання, чи має право команда на частку від таких коштів і які обмеження існують для гравця, якщо йому дозволено відповідно до договору укласти власні спонсорські угоди.

Поширеною умовою є заборона укладення договорів про спонсорство з конкурентами. До них відносяться бренди або спонсори суперників. Договір може містити умову, що такі угоди дозволяється укласти лише після настання конкретної події або спливу конкретного терміну, наприклад, після виграшу у великому міжнародному турнірі.

У сучасних кіберспортивних контрактах, після прийняття європейського регулювання стосовно захисту особистих даних (GDPR), обов'язково має бути пункт про збір, обробку та використання особистих даних гравця його контрагентом. У цьому розділі сторони мають визначити, які особисті дані гравця можуть оброблятися й поширюватися, зокрема, з комерційною метою.

Вирішення спорів у договорах в кіберспорті передбачає арбітражну угоду. Відповідно до цього розділу, сторони погоджуються, що не звертатимуться до суду, поки не буде вичерпано арбітражний спосіб вирішення спору. Залучення

експертів, конфіденційність, гнучкість – переваги, через які в кіберспорті прийнято звертатися саме до арбітражу для вирішення суперечок за договорами.

В угоді потрібно передбачити чіткий покроковий процес вирішення спорів. Це потрібно для того, щоб сторони мали на увазі алгоритм дій, який дозволить їм врегулювати диспут швидко та ефективно без звернення до довготривалого тлумачення положень договору. Такий підхід покликаний зменшити ризики різночитань та двозначності, якщо справи дійде до суперечки.

Договір у кіберспорті може передбачати зобов'язання не розповсюджувати інсайдерську інформацію стосовно команди/клубу, процесу тренування тощо. Його забезпеченням виступає санкція у вигляді грошового стягнення в разі порушення цієї умови.

Міжнародний вимір кіберспорту, коли кожен етап участі в змаганні проходить в різних частинах світу, додає певної правової невизначеності галузі. Наприклад, коли корейський клуб підписує контракт з командою, яка має інтернаціональний склад, перебуває в європейській країні, а виступати за контрактом треба в Південній Америці. У разі виникнення спору між цими суб'єктами в них мав би бути алгоритм вибору юрисдикції для його вирішення, однак на практиці «міжнародність» кіберспорту часто призводить до правового хаосу в умовах відсутності регулятивної бази по цьому питанню.

Вирішити цю задачу можливо, зазначивши відповідний алгоритм визначення юрисдикції для вирішення спору в договорі. Іншим глобальним способом вирішення цієї проблеми є створення міжнародного фреймворку з правового регулювання кіберспорту, яким би було передбачено процедуру визначення юрисдикції, що в подальшому було би закріплено на рівні національного законодавства.

Висновки.

Отже, правове регулювання договірних відносин в професійному спорті потребує оптимізації, адже в законодавстві містяться неоднозначні положення стосовно того, яка галузь права є пріоритетною для застосування норм щодо договорів у професійному спорті. На нашу думку, правове регулювання має узгоджуватися з природою відносин в професійному спорті, а, оскільки професійний спорт є комерційним напрямом діяльності, найкраще для його регулювання підходить цивільне (договірне) право.

У галузі кіберспорту договори володіють своїми особливостями, які пов'язані з об'єктивними

умовами діяльності кіберспортсменів. Договори в кіберспорті відрізняються від договорів у класичному спорті, однак ці відмінності не є значними, оскільки це стосується матеріально-технічної сторони договірних відносин між сторонами, як-то забезпечення комп'ютерною технікою, зв'язком, участь в житті команди, PR, реклама та спонсорство. Відмінність кіберспортивних договорів від аналогів у класичному спорті полягає, перш за все, в увазі до прав інтелектуальної власності, отже, особливій ролі ліцензійних угод в кіберспорті.

Важливість договору в кіберспорті полягає в тому, що за його допомогою закріплюється правовий статус сторін. Для кіберспортсмена це відіграє значну роль, адже він наділяється правами та обов'язками – набуває правового статусу. Спортсмени-новачки часто стають жертвами недотримання договірної форми, укладаючи усний договір зі своїми контрагентами. На усну угоду потім важко посилатися в суді як на підставу своїх вимог та/або заперечень за позовом у спорі. Отже, правовий статус кіберспортсмена може бути захищений за допомогою продуманого, рівноправного та справедливого договору, де будуть враховані всі його права та інтереси.

Для оптимального правового регулювання найкраще сприймати кіберспортсменів в якості незалежних виконавців, а не найманих робітників. Однак, у суді може бути встановлено, що правова природа відносин між сторонами не відповідає встановленому договору, внаслідок чого на сторону, яка фактично здійснювала більший контроль та владні повноваження (відносини підпорядкування і субординації, як між робітником та роботодавцем) над іншою стороною, буде покладена більша відповідальність, як на роботодавця – відповідно до трудового права. Це, в свою чергу, повертає нас до тези, що саме цивільно-правове регулювання є бажаним, оскільки спортивні клуби не хочуть брати на себе додатковий тягар відповідальності в силу своєї комерційної діяльності, яка є вільною, ініціативно, систематичною діяльністю з метою отримання прибутку (підприємництвом) на власний ризик (розсуд), як і діяльність професійного спортсмена (кіберспортсмена).

Специфіка договорів у кіберспорті зумовлена особливостями цивільних відносин в індустрії. Це стосується інтелектуальної власності, реклами, спонсорства, стрімінгу ігор в мережі, іміджевих прав тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Quiles, R.R. (2019) The Little Legal Handbook for Esports Teams. Second Edition. URL: <https://www.esports.law/ebook.html>
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 10.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 30.06.2023).
3. Jacobson, J. M. (2021). The Essential Guide to the Business & Law of Esports & Professional Video Gaming. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.1201/9781003143963/essential-guide-business-law-esports-professional-video-gaming-justin-jacobson>

REFERENCES:

1. Quiles, R.R. (2019) The Little Legal Handbook for Esports Teams. Second Edition. Retrieved from <https://www.esports.law/ebook.html>
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine], Code of Ukraine № 435-IV(2023) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
3. Jacobson, J. M. (2021). The Essential Guide to the Business & Law of Esports & Professional Video Gaming. Retrieved from <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.1201/9781003143963/essential-guide-business-law-esports-professional-video-gaming-justin-jacobson>

УДК 347.2:796]:340.137(477:4)
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.1.7>

Ткалич Максим Олегович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4224-7231>

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В СПОРТІ

Сфера спорту – це не лише майданчик для спортсменів, де вони демонструють свої навички та вміння, але й складний механізм, де врегульовані в тому числі питання права власності. Перетин спорту і права має наслідком багато спірних питань, одним з яких є право власності у світі спорту.

У даній статті проаналізовано майнові права у спорті, зокрема правове регулювання право власності на об'єкти спортивної інфраструктури та питання відновлення спортивної інфраструктури за допомогою інструментів державно-приватного партнерства.

Метою статті стало з'ясування ключових проблемних питань правового регулювання майнових прав у спорті, пропонуючи розуміння викликів, з якими стикаються як спортсмени, спортивні організації, держава та інвестори, що хочуть взяти участь у відновленні спортивної інфраструктури.

Зроблено висновок, що постійно мінливий ландшафт спортивних майнових прав є цікавою і складною темою, що відкриває питання про те, хто має право контролювати, отримувати прибуток і приймати рішення щодо різних об'єктів спортивної інфраструктури.

У результаті дослідження розглянуто проблемні питання права власності у спорті. Підсумовано, що актуальним питанням правового регулювання права власності у сфері спорту є адаптація національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, адже дослідження спортивних відносин, які за своєю правовою природою мають міжнародний характер.

Ключові слова: право власності, право приватної власності, спорт, спортивне право, спортивне змагання.

Tkalych M.O. PROBLEMATIC ASPECTS OF PROPERTY RIGHTS IN SPORT

The field of sports is not only a platform for athletes to demonstrate their skills and abilities, but also a complex mechanism where property rights are regulated, among other things. The intersection of sport and law leads to many controversial issues, one of which is property rights in the world of sport.

This article analyses property rights in sports, in particular, the legal regulation of ownership of sports infrastructure and the issue of restoring sports infrastructure through public-private partnerships.

The purpose of the article is to clarify the key problematic issues of legal regulation of property rights in sports, offering an understanding of the challenges faced by athletes, sports organisations, the State and investors who want to participate in the restoration of sports infrastructure.

It is concluded that the ever-changing landscape of sports property rights is a fascinating and complex topic, raising questions about who has the right to control, profit from and make decisions about various sports infrastructure assets.

The study examines the problematic issues of property rights in sports. It is concluded that the most pressing issue of legal regulation of property rights in the field of sports is the adaptation of national legislation to the legislation of the European Union, since the study of sports relations, which by their legal character are international in scope, is of an urgent importance.

Key words: property right, private property right, sport, sports law, sports competition.

Постановка проблеми. Спорт, як багатомільярдна індустрія, за останні роки зазнав значних трансформацій, а концепція власності у сфері спорту продовжує розвиватися в різних напрямках. Право власності на спортивну інфраструктуру, права спортсменів на свій імідж і зовнішність, а також інтелектуальна власність, пов'язана зі спортивними подіями, є лише кількома прикладами багатьох аспектів права власності у спорті. В сучасних умовах виникає ряд проблемних питань пов'язаних із власністю на спортивні об'єкти та прогресивному врегулюванні даного питання в розрізі державно-приватного партнерства, а тому існує необхідність у дослідженні даного питання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження питань власності у сфері спорту здійснили такі науковці як: Борисова О. В., Петрушевський Є. М., Гоцул І. Є., Журило С. С., Гук І.-М. М., Кошовий О., Палюх А. Я., Романенко С.С., Шкретій Ю.М.

Мета статті. Метою статті є з'ясування проблемних питань щодо власності у сфері спорту, а також шляхи вдосконалення інституту права власності у сфері спорту.

Виклад основного матеріалу. За словами заступника Міністра молоді та спорту України Матвія Бідного, в Україні через війну постраждали 343 спортивні об'єкти. 95 з них – зруйновано

повністю або знищено частково [1]. Дане твердження дає можливість зрозуміти, що у зв'язку військовою агресією російської федерації значна частина спортивної інфраструктури зруйнована та потребує відновлення. Незважаючи на значні руйнування спортивної інфраструктури, з метою уникнення корупційних ризиків створено реєстр спортивної інфраструктури. Реєстр дозволить моніторити, які зміни відбуваються на об'єктах спортивної інфраструктури [5].

Вищезазначені відомості свідчать, що справді, на даний час, впродовж війни, спортивна інфраструктура страждає, право власності зазнає порушень, однак все ж, вживаються заходи для забезпечення права власності у сфері спорту.

Розглянемо деякі наукові положення щодо права власності у сфері спорту та управління об'єктами спортивної інфраструктури.

Борисова О. В., Петрушевський Є. М. у своїй роботі звертають увагу на те, що головною метою реформування спорту в українських реаліях є створення нормативно-правових, соціально-економічних і організаційних умов, що сприятимуть не лише вдосконаленню його організаційно-управлінської системи, належному рівню охоплення дітей заняттям спортом, а й забезпечує механізм відбору та підготовки обдарованих осіб для спорту вищих досягнень [2].

Гоцул І. Є. звертає увагу на перспективність реалізації проектів державно-приватного партнерства, оскільки державно-приватне партнерство передбачає взаємодію держави та приватного сектора з метою реалізації соціально-значущих проектів на основі поділу ризиків, компетенції та зобов'язань, що має на меті отримання вигоди обома сторонами. Інструменти ДПП є ефективними як для будівництва нових об'єктів, так і для реконструкції старих. Серед особливостей реалізації проектів ДПП у сфері спорту автор виділяє наступні:

1) спільне керування спортивною власністю (в державі відсутнє дбайливе ставлення до об'єктів державної власності, а тому збільшуються витрати або на ремонтні роботи, або на систему контролю за об'єктами, а тому коли споруда перебуває під приватним контролем, це зобов'язує населення до більш відповідального ставлення);

2) кваліфікація кадрів (низькі темпи будівництва фізкультурно-спортивних комплексів як з недостатнім фінансуванням, так із відсутністю кваліфікованих кадрів, які могли б ефективно управляти об'єктом у процесі експлуатації, крім того, великі фізкультурно-спортивні комплекси, які у віданні суб'єктів держави, часто не окупаються через від-

сутність грамотного бізнес-планування з метою максимізації прибутку, оскільки зміст спортивного об'єкта гарантовано державою);

3) залучення приватного сектора до розвитку "спорту для всіх" стикається з двома суперечливими цілями: максимізація прибутку та реалізація соціальних завдань, що диктуються державою та суспільством [3].

У роботі Журило С. С. та Гук І.-М. М. досліджено питання інституційного партнерства та відносини держави та приватного сектору у сфері фізичної культури та спорту в процесі розвитку ДПП. Важливий висновок з даного дослідження, в контексті права власності у спорті, полягає у тому, що при взаємодії бізнесу та держави у сфері фізичної культури та спорту, повинен досягатися баланс між приватними інтересами підприємця та соціальними задачами, які виникають та повинні розвиватися на користь суспільства [4].

Кошовий О. проаналізував питання щодо інвестування у спортивну інфраструктуру. Автором зауважено на проблемних питаннях нормативного регулювання будівництва спортивних об'єктів, зокрема, при залученні міжнародних організацій до даного процесу. Так, звернено увагу на те, що у ситуації, коли виявлено суттєві протиріччя між правилами визнаної в Україні спортивної федерації з виду спорту та національними правилами, які стосуються планування, проектування, будівництва та експлуатації спортивних споруд, може (або повинна) проводитися процедура узгодження. Ця процедура повинна передбачати право визнаної спортивної федерації з виду спорту (міжнародної спортивної федерації) запропонувати державному органу, в компетенції якого знаходиться встановлення стандартів у сфері планування, проектування, будівництва та експлуатації спортивних споруд, внесення відповідних змін до актів, якими ці стандарти встановлені. Однак в сучасних реаліях, такі процеси досить ускладнені [6].

Палюх А. Я. звертає увагу на проблематику управління у сфері спорту. Зокрема, зауважує, що основна причина недоліків державного управління фізичною культурою і спортом – недооцінка органами управління соціальної ролі цього виду діяльності [7].

У дослідженні Романенко С. С. проаналізовано присвячено формуванню теоретико-методологічних і прикладних засад щодо стратегічних векторів розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів, що дозволить розмежувати повноваження у сфері управління спортивно-оздоровчою діяльністю, адаптувати окремі

сектори до змінних умов середовища, більш ефективно залучати і розподіляти ресурси стратегічного розвитку, а також створити ефективну систему моніторингу [8].

Така ж позиція прослідковується у роботі Шкреттій Ю. М., що наголошує на тому, що сучасний стан спорту та права власності у спорті не може задовольняти населення [9].

Погоджуємося з позиціями вищезазначених авторів та вважаємо, що спортивна інфраструктура для більшості громадян, чиновників та депутатів має стати пріоритетом держави й місцевого самоврядування. Інструментом ефективною співпраці в цьому контексті може стати державно-приватне партнерство. Водночас важливо, які саме проекти щодо будівництва та/або реставрації будуть реалізовуватися. Так, коштовні проекти з будівництва спортивних об'єктів класу в перші роки після закінчення війни виснажують і так обмежені ресурси післявоєнної країни та будуть породжувати нові корупційні схеми. Більше того, такі коштовні споруди ризикують бути збитковими та мало заповненими через низькі показники залучення населення до спорту, різке збіднення населення й демографічну кризу через війну. Крім того, повинні бути створені показники ефективності спортивних споруд та відповідно до даних показників подальше виділення коштів.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що питання власності у спорті в Україні пов'язане з наступними проблемами

1) Управління власністю.

Однією з головних проблем є структура власності спортивної інфраструктури. Багато спортивних об'єктів перебувають у державній власності, і це призводить до нерозуміння щодо їхнього управління та утримання. Це може призвести до неефективного розподілу ресурсів, неефективного управління та недостатнього інвестування в утримання та модернізацію.

2) Політичні процеси децентралізація.

Процес децентралізації в Україні передав право власності та відповідальність за управління багатьма спортивними об'єктами місцевим органам влади. Однак цей перехід не завжди відбувався легко і існують проблеми, пов'язані зі спроможністю органів місцевого самоврядування належним чином утримувати та розвивати спортивну інфраструктуру. Це може призвести до відмінностей у якості об'єктів у різних регіонах.

3) Конфлікти щодо власності.

Можуть виникати суперечки щодо права власності, особливо коли йдеться про багатофункціональні спортивні об'єкти, які використовуються

для проведення різних заходів та цілей. Визначення прав різних зацікавлених сторін, таких як спортивні клуби, місцеві органи влади та приватні інвестори, може призвести до тривалих юридичних баталій і невизначеності щодо того, хто має вирішальне слово у прийнятті рішень.

4) Приватні інвестиції та державно-приватні партнерства. Заохочення приватних інвестицій у спортивну інфраструктуру може бути складним завданням через занепокоєння щодо прибутковості, довгострокової стійкості та необхідності укладення угод про державно-приватне партнерство. Залучення приватних інвестицій та забезпечення доступу для широкої громадськості може бути делікатним балансом.

5) Обслуговування та фінансування.

Спортивна інфраструктура потребує постійного обслуговування та фінансування для проведення ремонтів і модернізації. Недостатнє фінансування може призвести до погіршення стану об'єктів, що вплине на безпеку та зручність використання інфраструктури. Пошук стійких джерел фінансування та ефективний розподіл коштів є постійною проблемою.

6) Доступність та інклюзивність.

Забезпечення того, щоб спортивна інфраструктура залишалася доступною для широкого кола користувачів, включно зі спортсменами-початківцями, а також була інклюзивною для людей з інвалідністю, є критично важливим завданням.

7) Нормативно-правове забезпечення.

У правовому регулюванні можуть існувати невідповідності або прогалини, що може створювати невизначеність і суперечки щодо прав власності та землекористування.

8) Суспільний інтерес проти комерційних інтересів.

Балансування між суспільним інтересом у наявності добре утримуваної спортивної інфраструктури для громадського користування та комерційними інтересами клубів, організаторів заходів і приватних інвесторів, які прагнуть отримати прибуток від цих об'єктів, може призвести до конфлікту інтересів.

В залежності від спроможності вирішення проблем у сфері права власності на державному, місцевому та договірному рівні, можливе належне функціонування спортивних об'єктів, що є надзвичайно важливим, як сьогодні, в умовах війни, так і під час післявоєнного відновлення.

Висновки. В результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що право власності у сфері спорту включає в себе правові аспекти володіння, користування та управління спортив-

ними об'єктами, спортивною інфраструктурою, інтелектуальною власністю, а також іншими аспектами, пов'язаними з власністю у цій галузі. Однак, незважаючи на наявність правового регулювання власності у сфері спорту, таке регулювання є застарілим та потребує оновлення. Крім того, у сфері спорту та власності існують проблемні питання щодо управління об'єктами спортивною інфраструктури, правового режиму майна

та питання щодо балансу інтересів, які потребують вирішення та належного забезпечення.

Вважаємо, що вирішення даних проблемних питань можливо як за допомогою впровадження належного правового регулювання окремих процесів у сфері управління об'єктами інфраструктури, так і реального забезпечення функціонування інструментів партнерства держави, бізнесу та громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бідний М.: Внаслідок війни зруйновано та пошкоджено 343 об'єкти спортивною інфраструктури. Сайт Урядовий портал. 2023. <https://www.kmu.gov.ua/news/matvii-bidnyi-vnaslidok-viiny-zruinovano-ta-poshkodzheno-343-obiekty-sportyvnoi-infrastruktury>
2. Борисова О.В., Петрушевський С.М. Система організації та управління спортом в Україні в умовах глобалізації. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2018. Вип. 3. С. 3–7. <http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/154727>
3. Гоцул І. Є. Реалізація державно-приватного партнерства у сфері фізичної культури та спорту в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Вип. 6. 2022. С. 75–79. https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/12.pdf
4. Журило С. С., Гук І.-М. М. Державно-приватне партнерство в сфері спорту. Lex Sportiva. 2022. Вип. 2. С. 6–9. <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.2>
5. Зниження корупційних ризиків та доступна інформація для громадян: в Україні впроваджується Електронний реєстр спортивних споруд. Урядовий портал. 2023. <https://www.kmu.gov.ua/news/znyzhennia-koruptsiinykh-ryzykiv-ta-dostupna-informatsiia-dlia-hromadian-v-ukraini-vprovadzhuietsia-elektronnyi-reestr-sportyvnykh-sporud>
6. Кошовий О. Чому інвестори не бажають вкладати кошти в будівництво спортивних споруд? Юридична газета Online. 2014. <https://yur-gazeta.com/publications/actual/chomu-investori-ne-bazhayut-vkladati-koshti-v-budivnictvo-sportivnih-sporud.html>
7. Палюх А.Я. Державна підтримка професійного спорту: нормативно-правовий аспект. Актуальні проблеми держави і права. 2019. С. 151–159. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13090/%D0%90.%20%D0%AF.%20%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%85%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83....pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. Романенко С.С. Стратегічні вектори розвитку спортивно-оздоровчої діяльності в умовах глобальних викликів: національні особливості та завдання управління. Дисертація. Одеса. 2022. 413 с. <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/disser/2022/Disser-Romanenko.pdf>
9. Шкрєбтій Ю.М. Спортивне законодавство зарубіжних країн і перспективи удосконалення системи фізичної культури та спорту в Україні. Правові основи фізичної культури і спорту в Україні. С. 2–6. <https://core.ac.uk/download/pdf/304295336.pdf>

REFERENCES:

1. Bidnyi, M. (2023). As a result of the war, 343 sports infrastructure facilities were destroyed and damaged [Vnaslidok viiny zruinovano ta poshkodzheno 343 obiekty sportyvnoi infrastruktury]. *Government portal website*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/matvii-bidnyi-vnaslidok-viiny-zruinovano-ta-poshkodzheno-343-obiekty-sportyvnoi-infrastruktury> [in Ukrainian].
2. Borysova, O.V., & Petrushevsky, Ye.M. (2018). The system of organization and management of sports in Ukraine in the conditions of globalization [Systema orhanizatsii ta upravlinnia sportom v Ukraini v umovakh hlobalizatsii]. *Theory and methodology of physical education and sports*, 3, 3–7. Retrieved from <http://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/154727> [in Ukrainian].
3. Hotsul, I. Ye. (2022). Implementation of public-private partnership in the field of physical culture and sports in Ukraine [Realizatsiia derzhavno-pryvatnoho partnerstva u sferi fizychnoi kultury ta sportu v Ukraini]. *Academic notes of TNU named after V.I. Vernadskyi*, 6, 75–79. Retrieved from https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/12.pdf [in Ukrainian].
4. Zhurylo S.S., & Huk I.-M. M. (2022). Public-private partnership in the field of sports [Derzhavno-pryvatne partnerstvo v sferi sportu]. *Lex Sportiva*, 2, 6–9. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2021.2.2> [in Ukrainian].
5. Government portal. (2023). Reduction of corruption risks and accessible information for citizens: Electronic register of sports facilities is being implemented in Ukraine [Znyzhennia koruptsiinykh ryzykiv ta dostupna informatsiia dlia

hromadian: v Ukraini vprovadzhuetsia Elektronnyi reiestr sportyvnykh sporud]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/znyzhennia-koruptsiinykh-ryzykiv-ta-dostupna-informatsiia-dlia-hromadian-v-ukraini-vprovadzhuetsia-elektronnyi-reiestr-sportyvnykh-sporud> [in Ukrainian].

6. Koshovyi, O. (2014). Why investors do not want to invest in the construction of sports facilities? [Chomu investory ne bazhaiut vkladaty koshty v budivnytstvo sportyvnykh sporud?]. Legal newspaper Online. Retrieved from <https://jur-gazeta.com/publications/actual/chomu-investori-ne-bazhayut-vkladati-koshti-v-budivnictvo-sportivnih-sporud.html> [in Ukrainian].

7. Palyukh, A. Ya. (2019). State support of professional sports: normative and legal aspect [Derzhavna pidtrymka profesiinoho sportu: normatyvno-pravovyi aspekt]. *Actual problems of the state and law, 1*, 151–159. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13090/%D0%90.%20%D0%AF.%20%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%85%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83...pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

8. Romanenko S.S. (2022). Strategic vectors of the development of sports and health activities in the conditions of global challenges: national features and management tasks [Stratehichni vektory rozvytku sportyvno-ozdorovchoi diialnosti v umovakh hlobalnykh vyklykiv: natsionalni osoblyvosti ta zavdannia upravlinnia]. Odesa: Phoenix. Retrieved from <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/disser/2022/Disser-Romanenko.pdf> [in Ukrainian].

9. Shkrebtiiy, Y.M. (2016). Sports legislation of foreign countries and prospects for improving the system of physical culture and sports in Ukraine [Sportyvne zakonodavstvo zarubizhnykh krain i perspektyvy udoskonalennia systemy fizychnoi kultury ta sportu v Ukraini]. Legal foundations of physical culture and sports in Ukraine, 2, 2–6. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/304295336.pdf> [in Ukrainian].

ЗМІСТ

Attard G., Zhornokui Yu. M. THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ESPORTS: PROSPECTS AND PROBLEMS.....	3
Барсукова Т.О., Василенко М.Д., Слатвінська В.М., Чертов І.І. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КІБЕРСПОРТСМЕНІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	6
Гніздовська Г.М., Гречко Ю.Л. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ СПОРТСМЕНІВ-ПРОФЕСІОНАЛІВ У НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ.....	12
Samilleri N., Huk I.-M.M. CAS FOR ESPORTS: REALITY OR UTOPIA?.....	19
Ткалич М.О., Самойленко Г.В., Давидова І. В. ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ УЧАСНИКІВ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ – ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	23
Толмачевська Ю.О. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ У КІБЕРСПОРТІ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	28
Ткалич М.О. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В СПОРТІ	35

CONTENTS

Attard G., Zhornokui Yu. M. THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ESPORTS: PROSPECTS AND PROBLEMS.....	3
Barsukova T.O., Vasilenko M.D., Slatvinska V.M., Chertov I.I. PECULIARITIES OF TRAINING ESPORTSMEN IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	6
Gnizdovska G.M., Grechko Y. L. SOME PROBLEMS OF PROTECTION OF LABOR RIGHTS OF PROFESSIONAL ATHLETES IN NATIONAL COURTS.....	12
Camilleri N., Huk I.-M.M. CAS FOR ESPORTS: REALITY OR UTOPIA?.....	19
Tkalych M.O., Samoilenko H.V., Davydova I.V. THE CONTRACT FOR TRANSPORTATION OF PARTICIPANTS IN SPORTS COMPETITIONS – PEOPLE WITH DISABILITIES: FEATURES OF REGULATORY AND LEGAL REGULATION.....	23
Tolmachevska Yu.O. CIVIL LAW CONTRACTS IN ESPORTS: LEGAL ANALYSIS.....	28
Tkalych M.O. PROBLEMATIC ASPECTS OF PROPERTY RIGHTS IN SPORT.....	35

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

LEX SPORTIVA

Випуск 1

Здано до набору 05.06.2023 р. Підписано до друку 26.06.2023 р.

Гарнітура Times New Roman. Формат 64×84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 4,42. Зам. № 0823/495. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.